

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXVII.

Prosinec 2018

číslo 12

Až budeš pyšný stát, človče,
na svoje dílo, svou slávu,
pomni, že spása ti uteče,
když před Pánem neskloníš hlavu.

Pomni, že Kristus se narodil
v chudém a prostinkém loži,
aby tě, človče, osvobodil,
ač světa král a syn byl Boží.

Radujme se, chvalme Krista,
naději světa a spásu.
Povila ho panna čistá
v betlémské hvězdě jasu.

Pamatuj, človče, duši máš,
již pozemské tělo tíží.
Syna svého poslal Otec náš,
aby zemřel pro nás na kříži.

Radůza

Úvodem

Vyškrtili jsme z Desatera poslední slovo: „Nebudeš dychtít“. Agresoři, lupiči a lháři nemají nikdy dost. I Putin zkouší, co mu dovolíme. Politici jsou povětšinou zbabělí, troufají si jen na slabší. Vystupování M. Z. proti Palestincům nic prezidenta nestojí. Východním diktátorům se však klaní. Vymstí se nám, že svobodu Ukrajinců nepokládáme za svou, zapomněli jsme, jak je okupovaným. Rusové vždy utlačovali i slovanské národy. Naše komunisty zbaběle necháváme mluvit ve sdělovacích prostředcích. Vždy byli pátou kolonou Ruska a nepřáteli této země. Ten, kdo selhal (včetně udávání druhých) a nenapravit se, je nebezpečný, snadno selže příště. Ti, co zapudí své děti, nemají slitování ani s cizími dětmi.

Chybí nám soudnost? Odvádějí nás i někteří naši církevní předáci stranou od největšího nebezpečí? Kdybychom se nechali zotročit nepatrnou menšinou (např. homosexuálů), zasloužili bychom si to. Svou nevěru Ukřižovanému nepřiznáváme. Klaněním se „Ježíškovi“ nenahradíme výzvu: „Obratť se a naučím vás jinak přemýšlet“.

/v

PAN NIKDO

Dnes je 11.11., sv. Martina. Prý se mu zjevil ďábel jako král a říká: „Já jsem Kristus!“ Martin na to: „A kde máš rány?“

Bratře, sestro, i křesťan musí mít rány! Jednou z nich je naše malost. Jsem malý český člověk, řadový, bezvýznamný. Nemám konexe „nahoru“, nemám vlivné známosti mezi státníky, poslanci, politiky, právníky, lékaři, preláty. Nemohu nikomu konkurovat, o mé názory nikdo nestojí. Ať chci nebo ne, upadám v nemilost. Dostávám štulce, rány. Nikdo mne nelituje, naopak. Mé modlitby a prosby jdou do prázdna, jakoby nebe nebylo. Je nějaká útěcha? JE! Bůh sám se hlásí k nám, malým lidem, jako bezvýznamný. Nikdo z mocných s ním nepočítá! Nazval se ostatně synem člověka, ba zapřel sám sebe (Filip. 2,6-8).

Vánoce začíná: bezdomovec, štvanec, u církevní i světské vrchnosti v nemilosti, osočován, posmíván, pomlouván, nenáviděn, zrazen, opuštěn, mučen, popraven. „Ani Bůh mu nepomohl“. Jenže není jiný Bůh než ten v Ježíši Kristu. Kdo nepochopí hned, pochopí až na věčnosti.

Bratře, sestro, máš rány? Ne? To je divně! Máš-li, patříš ke Kristu - Zmrtvýchstalemu, oslavenému, PÁNU VĚČNOSTI!

Jan Rybář

Nejtemnější místa v pekle jsou vyhrazena těm, kteří zachovávají nestrannost v časech morální krize.

Dante Alighieri, Božská komedie

Správná kniha ve správný čas zachránila mnoho lidí před sebevraždou.

... Čtete-li dobrou literaturu, je tím obohacena i naše četba Bible. Vždycky se proto také ptám hostů, co v posledních letech četli. Ten, kdo čte, cítí puls života. Mnozí lidé jsou příliš líní na to, aby četli knihy. Knihy podněcují vnitřní obrazy, zatímco sledování televize nás otupuje obrazy.

Viktor Frankl

Jan Baptista spatřil zbožné, jak přichází k ponoření do Jordánu a řekl jim: „Plemeno zmijí, kdo vám ukázal, že můžete utéci před nadcházejícím hněvem? Neste tedy ovoce, které ukazuje, že činíte pokání. Nemyslete si, že můžete říkat: ‚Náš otec je Abraham!‘ Pravím vám, že Bůh může Abrahamovi stvořit děti z tohoto kamení.“

Mt 2:7-9

Duše má dobrořečí Pánu a můj duch jásá v Bohu, zachránci mém ... Prokázal sílu svým ramenem, rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně; vladaře svrhl s trůnu a ponížené povýšil, hladové nasýtil dobrými věcmi a bohaté poslal pryč s prázdnou. *Srv. Lk 46-55*

Na jaře tohoto roku jsi si připomněli už páté výročí od zvolení Jorgeho Bergoglii papežem. Objevila se řada kritických hlasů na jeho adresu. Jak ty jako církevní historik hodnotíš jeho dosavadní působení na Petrových stolicích?

Jednoznačně pozitivně. Samozřejmě nikomu se nepovede všechno, ale myslím si, že většina kritiky není odůvodněná. Papeži se nejvíce vyčítají tři věci. Podle některých je to papež, který rozděluje církev a vede ji na práh schizmatu, církevního rozkolu. Ve skutečnosti jeho pontifikát jen ještě více odkryl rozdělení, která jsou v církvi už dávno a sahají hluboko do minulosti. Je kritizován za to, že je příliš „politizujícím“ papežem. Ovšem i jeho předchůdci se často vyjadřovali k věcem veřejným a politickému dění. Podle třetí námitky je to papež oblíbenější u lidí mimo církev než v církvi, že je miláček politické levice. Jenže levicově orientovaná hnutí si oblíbila už papeže Jana XXIII., mimo jiné díky encyklice *Pacem in terris*, úspěchy u ní sklízeli Jan Pavel II. zejména za kritiku kapitalismu a neustálý boj za lidská práva. Když se v 90. letech adoroval kapitalismus a levice byla na kolenu, byl on jedním z mála, kteří se odvážili varovat před konzumerismem. Absurdní, neevangelijní a ahistorická je i sama představa, že by papež měl být automaticky oblíbencem pravice, že církev je „přirozeně“ pravicová a konzervativní, stačí si vzpomenout na slova Mariina chvalozpěvu.

Už nynější přínos pontifikátu papeže Františka je neocenitelný. Rozhýbal stojaté vody. Někteří mu vyčítají, že jde hlavně o změnu stylu v komunikaci a ve vystupování, méně pak o zásadní reformy. Jenže právě změna stylu je klíčová a důležitá sama o sobě, protože vypoovídá o změně obrazu církve. Hned v prvním dokumentu *Evangelii Gaudium* papež odmítá prostorové, institucionálně laděné myšlení „hájení a rozšiřování území“. František se snaží nastartovat procesy, který přinesou své plody v budoucnu. Z pohledu historika, kněze a věřícího bylo úžasné těch pět let papeže sledovat. Těším se na to, co bude následovat.

Mnozí ho pokládají především za reformního papeže. Souhlasíš s tímto označením? Rozhodně. Nebál se změnit věci, které byly

chápány jako nepsaná, nezměnitelná pravidla jednání papežů a římské kurie. Není to přitom nějaká svévole, ale snaha přiblížit se evangelijní hodnotám. Přiznává například otevřeně svoji lidskou slabost a omylnost, zdůrazňuje svoji nedostatečnost. Všude prosí věřící, aby se za něho modlili. To je velký posun oproti staleté tradici budování mýtu neochvějného papeže, svatého otce, který připomíná nelidský skalní masiv. Povzbuzující je i papežův klid a trpělivost s kritikou, neloajalitou některých kardinálů i pasivitou biskupů, kteří byli po dlouhá desetiletí vychováni k čekání, co přijde z Vatikánu. František vyznačuje velkou duchovní sílu a vnitřní pokoj.

U kritiků ze strany integristů a tradicionalistů je často znát, že se drží hesla: „Účel světi prostředky“. Mají za to, že když bojují za „svatou věc“ údajné tradice, tak mohou využít cokoli. Způsob, jakým o papeži mluví, lži a pomlavy (viz například poslední Viganův atak), které šíří, to vše je dokladem, že tato kritika není autentická, není z Boha a není ani lidsky poctivá. I kdyby cíle byly sebe ušlechtlejší, nelze k nim směřovat za pomoci problematických či dokonce nemorálních prostředků. Zneužívají i jeho dobroty. Kdyby si např. kardinálové Burke či Sarah dovolili desetinu své neloajality vůči Janu Pavlu II., nastupují druhý den jako kaplani na Aljašce, abych citoval jedno nedávné umělecké dílo.

Papež se navíc neomezuje jen na změnu stylu, udělal také několik dost odvážných rozhodnutí...

Ano, on samozřejmě chce prosadit i konkrétní reformy. A na rozdíl od svého předchůdce je opravdu velmi zkušeným řídicím pracovníkem. Byl provinčním představeným argentinských jezuitů, biskupem, arcibiskupem, předsedou argentinské biskupské konference... Není jen nějaký snilek a vizionář. Je člověkem, který zná technologii moci a umí ji použít, kde je třeba. Nebojí se přitom na sebe vzít odpovědnost za rozhodnutí a jeho důsledky. Umí jednat i tvrdě, ale to je na této pozici nezbytné.

Nakolik se na jeho způsobu jednání podepsalo to, že pochází z Latinské Ameriky?

Dal jsem si tu práci a přečetl bezmála všechny životopisy, které o papeži Františkovi vyšly. Na papeže měla zřejmě největší vliv jeho zkušenost odpovědnosti v církvi. Prošel si dvakrát vnitřním exilem, zažil období, kdy byl v oficiálních kruzích církve odmítán a vytlačen na okraj. Z Latinské Ameriky si přinesl to, že na rozdíl od mnoha jiných biskupů se nikdy nenechal odstříhnout od každodenního kontaktu s věřícími. Je fascinující, jaká si vybírá místa, která navštíví. Jezdí na naprosté církevní periferie, do zemí, kde nejsou skoro žádní katolíci. Nepředstíraný zájem o to, co je na okraji, ho pojí s papežem Janem XXIII. Nejedná v duchu zavedených tradic, ale snaží se brát evangelium vážně a nekomplikovaně. Mluví s odzbrojující prostotou, neříká nějaké super objevné teologické myšlenky, ale jeho lidský a hluboce evangelijní přístup je osvěžující.

Už jsi mluvil o tom, že papež František vzbuzuje svými vystoupeními velké emoce – a to jak uvnitř církve, tak i mimo ni. Snad největší poprask zatím způsobila jeho exhortace o manželské lásce. Proč právě ona?

Protože je to jedna z věcí, které nejvíce rozdělují církev, a zároveň masivní problém. Narážíme tu na největší propast mezi těmi, kteří se snaží za každou cenu držet tradiční výklad určité normy, a nemalou částí křesťanů, kteří mají za to, že podobný způsob prosazování norem je jedním z důvodů, proč lidé z církve odcházejí a proč církev není pro dnešního člověka věrohodná a tedy atraktivní. Po mnoho desetiletí byli církevní představitelé, zejména biskupové, vybíráni podle toho, nakolik přijímají ahistorický model křesťanství, víry a církve, přesvědčení, že v církvi se nemůže nic měnit, protože současný stav je jedině možný a dokonalý. Toto mytologické pojetí je jen alibistickým únikem od nutnosti vnímat vanutí Ducha a znamení doby a tvrdou a nepřijemnou prací na aktualizaci učení a praxe církve a uvedením do souladu s autenticky evangelijními hodnotami. Hájení, konzervování statusu quo je mnohem pohodlnější a jednodušší.

Jádrem sporu je otázka, zda umožnit přístup ke svátosti smíření a eucharistie znovuzdaným párům. Jedna strana se drží „historického imobilismu“ a tvrdí, že biblické výpovědi je možné vykládat jen jedním způsobem, tím jejich. Je legrační, že tvrdí, že chtějí s papežem Františkem diskutovat, ale v jedné větě dodávají, že není o čem, nauka je jasná a neměnná. Jenže před klíčovou pasáží u Matouše je úryvek o tom, že si máme vyloupávat oči a usekávat končetiny, když jsme pokoušeni. To nikdo v církvi až na výjimky nikdy doslovně nevykládal. Hned po tom následuje pasáž, kde Ježíš říká: „Nikdy nepřísahajte, nikdy si nenechávejte říkat „otče“, což církev velkoryse přehlídá a dělá pravý opak. Tradičně se říká, že to přece není myšleno doslovně – přitom by bylo velmi snadné to naplnit. Když pak někdo tvrdí, že to tak bylo v církvi vždy, ptám se, proč to tedy mají pravoslavní jinak a jde to tam? Tomuto církevnímu společenství přece nemůže nikdo reálně upřít stejnou kontinuitu a autoritu ve výkladu Písma. Jak to, že kritikům papeže nevádí masivní pokrytectví praxe zneplatňování manželství „od počátku“? Jak to, že tak okázale ignorují reálné utrpení skutečných lidí, církví doživotně trestaných za selhání jejich partnerů? Domnívám se, že tady ve skutečnosti svádíme zápas o nový obraz církve, ale i Boha.

Můžeš tento pohled trochu rozvést?

Někteří drží obraz Boha, který vychází z otrokářsko-feudálního modelu. Bůh je tu majitel a pán, který nakladl podmínky a poddaní mají za úkol je naplnit. A když se jim to nepodaří, tak za to dostanou za uší. Druhý obraz Boha v sobě snoubí vlastnosti otce i matky. Bůh je v tomto obrazu k lidem docela jiný, je plný soucitu a milosrdenství, rozhodně je netrestá za to, že se ocitli v bolestné situaci, kterou ostatně mnozí ani nezavinili. Touží, aby měli

život a měli ho v plnosti. Církev by měla tento obraz Boha žít, zprostředkovat, vyzářovat. Řečeno Františkem: být polní nemocnicí, ne kázníci, kde se dohlíží a trestá a kdo to vydrží, půjde do nebe. To je karikatura Boha i církve.

Zaráží mě, že nejvíce papeže kritizují ti, kteří se v argumentaci obvykle dovolávají autority papežů a vatikánských dokumentů. Není v tom rozpor?

To je úplná postmoderní bramboračka. Tradicionalisté jsou ve skutečnosti mnohem víc dětmi své doby, než kritizovaní „liberální“ katolíci. Zastánci změn v církvi autoritu papeže berou vážně a snaží se ji porozumět, zatímco „katolící ultras“ papeže respektují jen do momentu, pokud říká to, co oni chtějí slyšet. Jakmile začne papež říkat něco jiného, tak se okamžitě stane terčem jejich nenávisné kritiky. Najednou už papežská autorita nic neznamená. Je naprosto absurdní, když někdo absolutizuje výpovědi papežů ze starší doby a využívá je v kritice proti nějaké novější papežské výpovědi, která vychází ze snahy porozumět dnešnímu člověku a zohledňuje například vědecké psychologické poznání. Je směšné, když někdo, kdo se pokládá za esenci tradičního katolicismu, pronese podobnou větu jako kardinál Burke: „Napomínat papeže je výraz poslušnosti vůči Kristu.“ Cituje přitom Luthera a další reformátory, aniž by mu došlo, jak vnitřně rozporný, absurdní postoj tím vlastně zastává.

Tady se možná dotýkáme klíčového tématu papeže Františka. Hned na začátku svého pontifikátu vyhlásil milostivé léto a rok milosrdenství...

Přesně, to je součástí onoho zápasu o obraz Boha. My jsme opravdu podmíněni tím, v jaké společnosti, v jakém typu rodiny, v jakém druhu politického, ekonomického a sociálního uspořádání žijeme. Podle toho si modelujeme obraz Boha a vztahy mezi ním a člověkem. Když se podíváme, jaké knihy byly mezi křesťany u nás v poslední době nejpopulárnější, můžeme si všimnout, že většinou pracují s radikálně změněným obrazem Boha. Bůh je zde zdrojem života a energie, vytrácí se negativní chápání Boha jako nedůtklivého dozorce. Marek Orko Vácha například uvádí zajímavou metaforu, že člověk je Boží písní. Bůh jako původce života touží po tom, aby člověk žil svůj život v maximální plnosti. Hřích maří potenciál, který Bůh do nás vkládá. Bůh nás ovšem za to nezavrhuje, netrestá v pravém slova smyslu, ale dává nám vždy novou šanci.

Pro mnoho lidí je tento Boží obraz stále psychologicky nepřijatelný. Mají strach sami ze sebe. Bojí se, že kdyby přijali tento obraz velkorysého a trpělivého Boha, vedlo by je to k nevázanosti, laxismu. Můžeme si toho všimnout i v debatách o manželství a papežově exhortaci *Amoris laetitia*. Někteří katolíci jsou proti v přesvědčení, že by pak jejich obět, díky níž

zůstali ve svých rodinách, se svými manžely a manželkami, měla menší hodnotu a oni by pak bez trestu a hrozeb měli o to menší motivaci zůstat věrní. Jeden můj kamarád, který má čtyři děti, k tomu dodává: „To je smutné, že potřebujete tak silnou negativní motivaci, abyste byli schopni to zvládnout. Jde ještě o lásku, když je pro vás vztah takovým utrpením? Dává vám ještě takový vztah smysl?“ Papež František ukazuje, že tento obraz milosrdného Boha nevede k nějakému nevázanému jednání. Uvědomuje si, že lidé jednájí spolehlivěji na základě pozitivní motivace. Nechat se oslovit a proměnit Ježíšovou absolutní, sebevydávající láskou je účinnější cesta ke svatosti než strach z trestu a zatracení.

Po biskupské synodě o manželské lásce byla nyní zahájena další synoda na téma pastorační mládeže. Co jako člověk, který se neustále pohybuje mezi mladými lidmi, od tohoto shromáždění očekává?

Asi nic zásadního. František říká, že chce vidět neklid, život, pohyb. Církvi by prospělo, kdyby i mladí měli více prostoru a mohli říct, co od ní očekávají. Protože my je vlastně pořád vychováváme v oddanosti a poslušnosti: Tohle je naše nabídka, když se ji přizpůsobíte, tak je to v pořádku, když ne, vaše směla. Ale spíše by se biskupové měli snažit pochopit, co jim Bůh skrze mladé lidi říká, co by měli změnit, jak reagovat.

Když se na synodě vytvoří prostor větší svobody, tak možná zazní nějaké opravdu otevřené hlasy, nebo i nářky. Pak by bylo možné hledat odpověď na otázku, proč církev pro mladé lidi v této podobě není atraktivní. Jistě, i u nás jsou už centra, kam mladí lidé přicházejí a jejich víra tam netrpí, ale může se rozvinout. Je to i o osobnostech, tak to ostatně bylo v církevních dějinách vždycky. Nicméně by prospělo, kdyby církevní představitelé na celém světě více naslouchali laické veřejnosti, ale hlavně mladým lidem, protože konec konců jim patří budoucnost.

V církvi jsou morální teologové, kteří volají po reformě sexuální etiky, ale zdá se mi, že papež má spíše tendenci poukázovat na to, že tohle je otázka interního fóra a kulturní podmíněnosti, že nelze vytvořit nějakou uniformní šablonu pro celý svět...

I tato oblast se vyvíjí. Jen za 13 let mého působení mezi studenty, jsem zaznamenal určité posuny. Církev byla dlouho přehnaně upjatá k sexuální morálce. Ale existují některé reálné problémy, např. to, že mladí lidé odkládají svatbu až na období, kdy dostudují, udělají kariéru, budou mít dost peněz, důstojné bydlení a podobně, takže se stává, že třeba i rok či více let před svatbou spolu žijí jako manželé a bydlí v jedné domácnosti. Historicky se to řešilo třeba tak, že se zasnuby braly jako závazné. Můžeme tedy tvrdit, že jde o těžký hřích, když nějaký pár ve skutečnosti už směřuje do manželství a žije něco, co lze nazvat celoživotním výhradním vztahem? Možná by to vyřešil nějaký institut závazných zasnub. To je otázka pro pastoraisty a moralisty.

Obecně bych řekl, že katolická církev a křesťanské církve vůbec, budou muset přehodnotit svůj vztah k tělesnosti, lidskému tělu a k sexualitě, jako takové. Ukazuje se, že tajemství vtělení i to, že nás Bůh stvořil v tělesné podobě, je zásadnější, než jsme si dosud mysleli. Opět se vracíme k Božímu obrazu. Dlouho jsme v církvi byli ve vleku antického dualismu. Formálně jsme to sice odmítli a argumentačně dualismus porazili na základě biblické jednoty ducha a těla, ale ve skutečnosti nad námi pořád negativní či podezřívavý postoj k tělu vyhrává. Teď je možná ten správný moment si uvědomit, že naše bytí je v těle, že tělo je podstatné a cenné, protože má být vzkríšeno. Budeme muset tyto věci domyslet a docenit.

Dalším důležitým problémem dneška je to, že někteří jednotlivci zůstávají sami. Dnes vycházejí studie o samotě jako nemoci, je to vlastně celý komplex problémů. Ještě i toto

téma čeká na nějakou reflexi teologů, ale ta musí zároveň být opřena o výsledky moderních věd.

Nejsem morální teolog, ale souhlasil bych s názorem některých odborníků, že církev bude muset znovu definovat, co je přirozené...

Ano, s tím souhlasím. Tento koncept je třeba „oprášit“. Jeden z problémů, na který „dojíždí“ západní společnost, je neschopnost sjednotit se na nějaké jednotné antropologii. Zproblematizoval se pojem, který jsme nebyli schopni rozpracovat a aktualizovat od 60. let 20. století. Proto dnes západní společnost upadá. Existuje spousta etických panelů a komisí, ale ty jsou k ničemu, protože chybí nějaká společně přijatá představa o tom, co je to člověk.

Rád bych skončil náš rozhovor osobnější otázkou. Jaké naděje vkládáš do tohoto pontifikátu a čím tě papež nejvíc inspiruje? Inspiruje jeho velká vnitřní svoboda. Říká, co si myslí, je spontánní, nebojí se, nekalkuluje. Nepředvádí se před dějinami. Miluje církev a dlouho trpěl tím, do jaké situace se dostala. Nemohl s tím ale mnoho dělat. Nyní se konečně na změnách může podílet, má šanci něco změnit a realizuje věci, o kterých už dříve věděl, že by bylo třeba je udělat, přitom se ale nesnaží všechno řídit a kontrolovat, neustále povzbuzuje iniciativu zdola, oživení církve, převzetí odpovědnosti. Podnětný je jeho životní styl, důraz na ukázněnost, střídmost, nenáročnost. Nežije jako jeho renesanční předchůdci, kteří se chovali v duchu výroku: „Když už nám Pánbůh ráčil dát to papežství, tak si ho náležitě užijme.“ František žije papežství jako službu. Nejde mu o nějaké požitky, důstojnost a tituly, které z toho plynou. Některé feudální přežitky už zrušil. Příkladný je i jeho kontakt s obyčejnými lidmi. Není v tom strojený, naopak velmi autentický. Také v postoji k migrační krizi je velmi lidský, evangelijní. Svým bezprostředním, radikálně Ježíšovským přístupem mnoho biskupů a kněží zneklidňuje. Ale to je jen dobře. Doufám, že nás papež ještě překvapí. Snad také stihne jmenovat další kardinály stejného Duha. Kéž by pak oni zvolili papeže, který bude pokračovat ve Františkově duchu.

rozmlouval Jan Regner SJ, Jezuité č.3/4, 2018

Doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D. katolický teolog, kněz a církevní historik. V letech 1990–1992 a 1996–1999 studoval obor historie a etnologie na Filozofické fakultě UK v Praze. V r. 2002 tam obhájil disertační práci a ve stejném roce vstoupil do kněžského semináře. Studium teologie dokončil ve švýcarském Fribourgu, kde v letech 2002–2005 získal licenciát. Habilitoval se v roce 2012 na pražské Filozofické fakultě. Studoval v Bonnu, Paříži a Římě. Je studentským kaplanem v Hr. Králové a členem redakční rady revue Salve. Přednáší na Univerzitě Karlově a na Univerzitě Hradec Králové, kde zároveň působí jako vedoucí katedry Kulturních a náboženských studií. V r. 2013 ho biskup Jan Vokál jmenoval postulátorem blažohřešení umučeného kněze Josefa Toufara.

POŘÁD JE PRO CO UMÍRAT

O vítězi mezinárodní soutěže festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě rozhodovala letos legenda polské a světové kinematografie, režisér Krzysztof Zanussi.

Vždy se obracel k myslícímu publiku. Pro ně natočil své zásadní filmy a také napsal v roce 1997 knihu Je čas zemřít, ve které nejen rekapituloval svou dosavadní dráhu, ale také se zamýšlel nad společenskými změnami a „smrtí“ evropské kultury.

Na jihlavském festivalu jste sám rozhodl o udělení hlavní ceny. Jak se vám takové pojetí zamlouvá?

Myslím, že to je svým způsobem velmi moudré. Víte, co říkají Američané nebo Britové o komisích: Co je to velbloud? Je to kůň, kterého vytvořila komise. Skupinová volba je vždycky soubor různých názorů a výsledek je někde na půli cesty. Když to kdysi byl Antonioni, když to byl Tarkovskij, kdo mi osobně udělili cenu, tak jsem věděl, že těmhle respektovaným kolegům se můj film líbil.

Jaký je váš celkový dojem z filmů, které jste v soutěži zhlédl? Co říkají o dnešním světě a o svých tvůrcích?

Můj celkový dojem je, že umění dnes nepředbílá svou dobu. Je za ní pozadu. V reflexi života společnosti se stále objevuje spousta staromódních banalit, tohle pro mě bylo dost velké zklamání. Zajímavé nicméně bylo sledovat, jak je čím dál méně zřetelná hranice mezi fikcí a „non-fiction“. Viděl jsem filmy, o kterých jsem bezpečně věděl, že jsou částečně inscenované, a přesto působily velmi autenticky, byly velmi pravdivé.

Co vám v soutěži nejvíc chybělo?

Chtěl bych vidět víc názoru. Od umění očekávám, že mi předvede, co je podle umělce dobré a co je špatné. Byla tu doba, kdy se v postmoderním duchu říkalo – nesuďte, jen srovnávejte, vše si je rovno, nejvyšší hodnota je rozmanitost. To prostě není pravda. Některé věci jsou lepší a jiné méně dobré. Stejně tak některá rozhodnutí jsou lepší či méně dobrá pro lidstvo, pro každého z nás. Mnohé filmy popisují lidskou bídu, ale nenabídnou mi nejmenší nápoředu, jakou to má příčinu, proč je na tom ten člověk tak zle. Proč ti lidé vedou tak hloupé životy, jako jsem v některých filmech viděl. Kde byla ta první chyba, kterou udělali. Tohle jsem postrádal.

V úvodu ke své knize Je čas zemřít z roku

1997 jste prohlásil, že s evropským filmem je konec a stejně tak i s celou dosavadní evropskou kulturou. Na této „smrti“ jste však neviděl jen negativa a napsal jste, že musí zemřít larva, aby se mohl zrodit motýl. Jak vám ten motýl teď po dvaceti letech připadá?

No, obávám se, že je tu spíš pořád ta larva. Motýla zatím nevidím. Řekl bych, že koncept evropského filmu je přece jen stále živý a pořád se velmi liší od toho hollywoodského. Nevychází z předpokladu, že umění je zábaava. My v Evropě si myslíme, že umění je něco mnohem hlubšího. Ale zlatý věk evropské kinematografie samozřejmě spadá do 60. a 70. let.

Co se potom stalo?

Obávám se, že mimo jiné došlo k tomu, že mnozí umělci předkládali divákům okázalá díla, která byla prázdná a zároveň obtížně stravitelná. A autorita umění se zhroutila. Dříve jsme se domnívali, že když už se něco dočkalo otištění, uvedení v divadle nebo zfilmování, tak to znamená, že to má nějakou hodnotu. Dnes víme, že to vůbec žádnou hodnotu mít nemusí a jen to někdo zaplatil. Momentálně se nenacházíme v období, kdy bychom měli mnoho vynikajících umělců.

Na festivalu v Jihlavě jste vedl masterclass o tom, jak natočit debut. Na podobné téma přednášíte i polským studentům. Je dnes práce na debutu o hodně jiná než za vašich začátků?

Je to velmi odlišné. Nejenže je úplně jiný systém financování, ale změnil se také vztah mezi umělcem a publikem. Když jsem v roce 1969 točil svůj první celovečerní film, netýkala se mě konkurence amerických blockbusterů, téměř nebyla ani televize, takže diváci byli mnohem pozornější k tomu, co jsme jim nabízeli. Dnes je všeho příliš mnoho. Přes 60 procent obyvatel nejrozvinutější země na světě, USA, má nadváhu. Jsou přejedení. A nejen jídlem, ale i hudbou a filmy. V tom leží ten rozdíl - dnes je jiná citlivost diváků. Proto je obtížné je zasáhnout, pokud nepoužíváme opravdu extrémní výrazové prostředky. Takže potom zneužíváme jazyk, stejně jako to dělá propaganda a reklama. Všechno je tam přehnané. Příliš mnoho detailních záběrů, příliš mnoho výrazných barev, příliš důrazné hraní, všeho je moc, protože to musí zasáhnout velmi netečné publikum, které je imunní.

Jedním z výrazných témat mezinárodního dokumentárního filmu je dnes Rusko. Vy jste vždy vyjadřoval pozitivní postoj vůči, aby se tak řeklo, Rusům dobré vůle, a příliš jste se v tom neshodl se svými krajaney. Proč je tak obtížné Rusko chápat?

Protože je velice odlišné od západní Evropy. A já jsem ze Západu a Rusko mi připadá exotické, necítím se tam doma, to vůbec ne. Nejsem ani rusofil. Jen mě Rusové prostě zajímají. Mají velmi tragickou historii, měli veškeré šance stát se světovou velmocí a zeřít zlatý věk. Jenomže měli jen stříbrný věk, takže jim něco chybí. A protože byli rozpínaví a velká část mé země byla po celé 19. století Ruskem okupována, tak jsme vůči nim dost rezervov-

vaní. Ale já se snažím to překonat a zachovat si pozitivní postoj.

Ve své knize se také zabýváte fenoménem konformního člověka z východního bloku, sarkasticky zvaného Homo sovieticus, ten termín zpopularizoval Alexander Zinoviev. Psal jste o tom, že Homo sovieticus přežil pád Sovětského svazu. Je živý i dnes?

Ano, i když už přece jen v modifikované podobě. Je to víc ruský člověk, protože sovětský režim nebyl jen komunistický, hlavně byl ruský. Je to jiná kultura, jiná společnost. Byzantská, zatímco my jsme Římané. Platonská, zatímco my jsme aristotelští. Mnoho z prvků, které tvořily fenomén Homo sovieticus, náleží ke staré ruské tradici a také k ortodoxní tradici. Mimo jiné je to podezřívavý přístup k novinkám. Západní svět, zejména ten anglosaský, má sklon přeceňovat věci, které jsou nové. Když se podíváte na zboží v supermarketech, všude jsou ta velká tři písmena - NEW, která říkají, že to starší bylo méně dobré, i když je to často naopak. Výhod naopak přijímá pokrok velmi váhavě, protože oni jsou ti strážci ortodoxie. Berou to tak, že mají povinnost chránit tradici, jinak dojde k jejímu pokřivení. A vzhledem k množství herezí, které se v dějinách východního křesťanství vyskytly, zejména mezi Řeky, víme, že měli pravdu - oni skutečně museli bránit podstatu křesťanského odkazu. Na Západě, s prostomyslnými barbary, to bylo jednodušší - co se jim řeklo, to přijali. A hereze nebyly zase tak časté. Jinými slovy jsme to my, kdo patří k méně duševně aktivní části evropské tradice. Ovšem vy v Čechách jste měli Husa, takže přece jen máte být na co hrdí!

Také jste napsal, že Poláci jsou Západoevropané, dokud jsou střízliví, ale po jedné či dvou vodkách se z nich stávají mnohem víc Slované...

Ano, to je v Polsku známý vtip, který jsem také rozšířil za hranice. Abych řekl pravdu, sám ani vodku nepiju, takže z vlastní zkušenosti to nemám. A také jsem z poloviny Ital. Ale jinak je to pravda. Totiž na rozdíl od Čechů, kteří se ke svému slovanství bez problémů hlásí, my je většinou odmítáme. Není to zrovna vědecký přístup, ale co naděláte. Na druhé straně, co to vlastně znamená, být Slované? Necháme si měřit lebky? Nebo je to jazyková záležitost? Protože existují početné skupiny třeba v Rumunsku, které jsou slovanského původu, ale nemluví slovanským jazykem. A Bulhaři jsou zase různorodá směs národů, které shodou okolností mluví slovanským jazykem. Takže není žádné přesné vymezení slovanství, je to pojem z 19. století. A já jsem nikdy nepotkal nikoho, kdo by říkal „jsem Germán“.

V Polsku, stejně jako v Rusku, je dnes velmi zřetelná tendence sblížení církve s politickou mocí. Znepokojuje vás to?

Samozeřejmě. Caesaropapismus byl v historii vždy velkým nebezpečím pro obě strany. Později, zvláště po 2. vatikánském koncilu, byl otevřeně zavržen jako nesprávná koncepce. Bohužel lidská slabost je větší než dogma. A v Polsku dnes vidíme opravdu nebezpeč-

né sblížení, jsou v mnohem těsnějším vztahu, než by bylo vhodné. Církev to velmi poškozuje, ztrácíme věřící, protože je to pro ně nepřijatelné. Jakožto katolíci se proti tomu snažím vystupovat, jak jen mohu. V Polsku je teď enormně populární film Wojciecha Smarzowského Kler. Je to velmi ostrá karikatura toho, co se v církvi děje. Snad to bude ta studená sprcha, kterou potřebujeme, aby se něco změnilo.

Ve vašem snímku Cizí těleso z roku 2015 je jednou z hlavních postav vysoce postavená manažerka. Je amorální, zasedne si na své podřízené, dělá mu ze života peklo a nešetří ho ani sexuálního útlatku. Soudě podle tohoto filmu si asi nemyslíte, že se svět může zlepšit jen tím, že mu budou vládnout ženy...

To rozhodně ne. Ženy nejsou o nic lepší než muži, jsou na tom stejně. Samozeřejmě jsem pro paritu a rovnoprávné zastoupení. Ale jen z některých žen budou dobré politicky a z většiny z nich špatné. Protože totéž platí i o mužích.

Polská společnost je dnes velmi rozpolčená, podobně jako ta česká. Vidíte nějakou naději, co by ji mohlo znovu sjednotit?

Lidi obvykle sjednotí nějaká katastrofa. Tak jako je třeba sjednotil komunismus. Ale samozeřejmě si nepřeji, aby se mé zemi něco takového stalo. Takže jsem v téhle otázce trochu bezradný. Když to nebude kalamita, tak by to tedy snad mohl být nějaký velký úspěch.

Směřujeme k nějakému takovému úspěchu?

Pokud ano, tak má Polsko šanci na dosažení jednoty. Ale také doufám, že přijde nová generace, která otevře nové perspektivy. Protože se zdá, že ten druh demokracie, který v Evropě máme, už nefunguje a musíme hledat jiný. Kéž by nebyl autoritářský.

A jak by tedy mohl vypadat?

Například zřetelně vidíme, jak se přesouvá moc od úřadů ke korporacím. Ale nejen to, korporace dnes dokážou vyvinout i lepší vědecké studie než univerzity. A někdy dokonce podporují základní výzkum, přestože jim nepřináší okamžitý prospěch. Nadnárodní firmy vyvíjejí celé spektrum aktivit, méně a méně se specializují a jsou multioborové. Když trochu popustím uzdu fantazii, dokážu si představit, že ve světě už nebudou národní státy, ale jen korporace. Vy mi ukážete svůj pas Coca Coly a já vám svůj pas Boeingu a budeme občany dvou různých států, i když budeme bydlet ve stejné ulici. Je to fantazie trochu jako od Houellebecqa, ale v podstatě bych se raději bavit o takovéto eventualitě, než abychom se vraceli k systémům, které už přestaly fungovat. Ve svobodných volbách lidé kdysi zvolili Hitlera a před nedávnem v Itálii kabaretní stranu. Evropa je v krizi, protože lidé volí lehkovážně. A to znamená, že systém nefunguje.

Předmětem vašeho zájmu vždycky byla věda a rozvoj lidského poznání. Jak vnímáte dnešní mohutný rozmach technologií? Ohrožuje nás, nebo v něm vidíte naději?

Samozeřejmě to může být obojí. Obávám se, že

Když císař pán vítal nové poslance v říšské Radě, přistoupil k Masarykovi a nepodal mu ruku. Ten se otočil a během slavnostního ceremoniálu odešel středem. Všichni ztuhli a byli pohoršeni Masarykovou neúctou k majestátu.

Včera Otakar van Gemund vzal věnce A. Babiše, M. Zemana a T. Okamury a vyhodil je do koše. Mnohé pro svůj radikální čin pohoršil. Je označován za vandala.

Sám bych k takové věci nenašel odvahu. Ale v mnohém mi Gemund připomněl právě Masaryka.

Na první pohled neuctivé chování totiž může vyjadřovat morální integritu a hlubokou úctu k důležitým principům.

Van Gemund, jako děčko v pohádce Císařovy nové šaty, zakřičel, že majestát je pokrytec.

Zakřičel, že se nelze na jedné straně pelešit s diktátory, podporovat komunisty, vysmívat se demokracii a na druhé straně pokrytecky klást věnce k uctění památky lidí, jež zahynuli a trpěli v boji za demokracii a svobodu.

Zakřičel, že je to výsměch téměř lidem, že je to výsměch nám všem, co na to musíme mlčky hledět, a že je to především výsměch naší sebeúctě.

Přestože jsem byl zpočátku jako mnozí pohoršen, děkuji Ti, Otakare, za to, že jsi ochránil naši sebeúctu před pokryteckým majestátem, který klade věnce o půlnoci nebo raději vůbec nepřijde.

Marek Hilšer, 18.11. 2018

dnes jediná utopie, která opravdu funguje, je právě ta technologická, jež směřuje k vytvoření nějakého druhu nadčlověka, supermana. Všichni samozeřejmě chceme být krásní, inteligentní a téměř nesmrtelní. A genetické inženýrství nám nabízí, abychom se o to pokusili. Což je velmi lákavé a zároveň velmi nebezpečné.

Nedošli jsme ovšem k úplně optimistickým závěrům...

Já myslím, že prostor pro optimismus tu stále je. Asi by zmizel, kdyby už neexistovala vůbec žádná hodnota, pro kterou jsou lidé ochotni obětovat třeba i život. Ale stále vidíme, že někdo dokáže obětovat život například pro vědu nebo pro zlepšení společnosti. Myslím, že ještě existují takové hodnoty, které lidem stojí za obět. A dokud tomu věřím, tak jsem pořád optimista.

rozmlouval Marcel Kabát, 3.11. 2018

KRZYSZTOF ZANUSSI (79) K filmu se dostal až po studiu fyziky a filozofie. Je představitelem kina morálního neklidu, proudu polské kinematografie, který v 70. a 80. letech se znepokojením reflektoval stav společnosti a vymezoval se vůči nesvobodnému politickému prostředí. Proslavil se už v r. 1968 svým debutem Struktura krystalu a mezi jeho další známé filmy patří Ochranné zbarvení (1976) nebo z pozdější éry Život jako smrtelná nemoc přenášená po hlavní cestou (2000).

AKTUALITY

Příprava dětí na první pozvání ke Stolu Páně začne s Adventem. Každou středu v 17.30 hod. při bohoslužbě na Kunčických se dětem věnujeme. Samozřejmě rodiče mají tu čest vést děti k poznávání Boha a setkávání se s ním. Na web. stránkách farnosti rodičům nabízíme „Osnovu k přípravě dětí“. S rodiči se několikrát sejdeme na poradu. /v

PŘÍPRAVA NA SLAVENÍ VÁNOC

Rodinné konference. O první neděli adventní si opět v rodinách navzájem povíme, jakým bohatstvím pro nás každý člen rodiny je. Nejprve táta a pak jednotlivé děti řeknou, za co jsme mamince vděční, co pro nás dělá a poděkujeme jí. Pak budeme mluvit o tátovi, potom o jednotlivých dětech, popořadě podle stáří. Děti znovu od rodičů uslyší: „Jsmé rádi, že vás máme, Těšili jsme se na vás, přijali vás a přijímáme. Počítáme s tím, že někdy zlobíte. Naši rodiče s námi také měli trpělivost. I my jsme se vše, krok po kroku, učili.“

Druhou neděli adventní se opět rodina sejde. Každý člen rodiny se zapojí do poděkování Bohu za to, co vše od něj dostáváme, a co konkrétně jsme se už naučili. Pak poprosíme o pomoc k dalšímu kroku, který si chceme osvojit. Potom se nejprve táta zeptá své manželky, co by si od něj přála, co by mu poradila, aby na svém jednání změnil. Pak se táta zeptá dětí, co by si od něj přály (např. aby jim věnoval více času). Maminka si pak nechá poradit od manžela a od dětí, co by na sobě mohla vylepšit. Děti chtějí být velké, třeba se pak budou také ptát rodičů a sourozenců co dalšího by si mohly osvojit. Každý druhému poví jen jednu radu. O Vánocích si povíme, čím jsme jeden druhého ve svém jednání obdarovali.

Adventní duchovní obnovu v sobotu

8. prosince v 9.30 hod. v jídelně Orlovny povede Mgr. Petra Tamchynová, farářka Církve československé husitské z Nového Města n. Met.

Rorátní písně budeme zpívat při nedělních bohoslužbách na Orlici. V neděli 16. prosince budeme zpívat se sborem Familia Cantorum.

Bohoslužbou smíření budeme slavít 3. neděli adventní 16. prosince v 15 hod. v kostele sv. Václava.

Od 10. prosince bude pan farář navštěvovat nemocné. Ozvěte se mu (tel. 731 402 236).

Bohoslužby o vánocích - viz str. 12

BESEDY

SE SNOUBENCI A NOVOMANŽELY

(víra není podmínkou)

Od 13. ledna každou neděli v 17. hod. na faře.

Přátelství Boha křtem přijal

4. 11. Šimon Jurenka

Ke vzkríšení jsme vyprovodili

6. 11. Emilií Vychytilovou 75 let

ZPRÁVY Z CHARITY

TŘÍKRÁLOVÁ SBÍRKA 2019

Na začátku ledna proběhne tradiční Tříkrálová sbírka pořádaná Charitou ČR. Její výtěžek je určen především na podporu charitních služeb v našem regionu. **V Letohradě proběhne sbírka ve dnech 4. - 6. ledna.**

Již podevatenácté přijdou koledníci s přáním štěstí, zdraví a pokoje do našich domácností a všem lidem nabídnou i možnost přispět potřebným z našeho okolí.

„Člověk je bohatý tím, co učinil pro druhé.“

J. W. Goethe

Služby Oblastní charity využívají mladí i starší - lidé čelící nemocem, zdravotním potížím, samotě či chudobě. Také stabilní rodina je základem životní jistoty každého člověka a právě podpora rodiny je jedním z hlavních cílů činnosti zdejší Charity. I v tomto ročníku Tříkrálové sbírky podpoří dárci tyto charitní služby na Orlickoústecku: Sociálně terapeutické dílny, Domácí hospicová péče, Pečovatelská služba, Rodinná centra, Sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, Občanská poradna, Zařízení pro osoby bez přístřeší, Dar na realizaci humanitárních projektů v zahraničí, Přímá pomoc lidem v nouzi.

V roce 2018 se v orlickoústeckém okrese vybralo 2.895.811 Kč. 65% výtěžku se vrátilo do našeho regionu a využilo zejména v Domácí hospicové péči a Charitativní pečovatelské službě. Další podíly byly určeny na projekty Diecézní charity HK (15%), na zahraniční humanitární fond Charity ČR (10%), na režii Tříkrálové sbírky (5%) a projekty Charity ČR (5%).

Bližší regionální informace k TS a k činnosti Oblastní charity naleznete na www.uo.charita.cz a v časopise Charitní aktuality, který budou rozdávat koledníci. Obecné informace k Tříkrálové sbírce najdete na www.trikralovasbirka.cz

PODĚKOVÁNÍ

Před 20 roky 10. prosince zesnul dlouholetý správce naší farnosti **P. Petr Ducháček**. V srdcích mnoha z nás zanechal výraznou stopu. Mnoho dětí pokřtil, mnoha snoubencům se věnoval a asistoval při jejich svatbě, mnohé smutné těšil, mnoho farníků doprovodil při pohřbu. Svou laskavostí, mírností a neokázalou zbožností nás vedl k Bohu. Rádi na něj myslíme. Opět za něj poděkujeme při bohoslužbě v neděli 9. prosince v 7.15 hod. v letohradském kostele.

Děkujeme občanům Mistrovic za pořízení nových koberců do mistrovského kostela, Hned je nám v kostele příjemněji. Peníze pocházejí ze zisku dobrovolných akcí (burza kytiček, rozsvícení vánočního stromu ...)

Panu Ing. Karlu Diblíkovi z Chocně děkujeme za pořízení elektrického pohonu zvonu letohradského kostela. Z přátelství nám ušetřil značný obnos peněz.

Pane Diblíku, děkujeme Vám.

Panu Peteru Moreemu děkujeme za jeho přednášku „Letohradsko a založení republiky, přínos dr. Fr. hraběte Lutzow“. Nejsem letohradským rodákem, historii tohoto pozoruhodného žampachského šlechtice jsem neznal. Často nevíme, komu všemu vděčíme za to, kým jsem a kde žiju.

Na pana hraběte vzpomeneme při bohoslužbě v neděli 23. prosince v 7.15 hod. v letohradském kostele. Prosím Vás, vyhledejte si o tomto vlastenci informace, abychom věděli, za co budeme společně děkovat.

P. Ladislavu Heryánovi vyšla nová kniha: „U božího mlýna“. S autorem rozmlouvá Josef Beránek. Kdo jste ji ještě nečetl, máte se na co těšit. Ládo, blahopřejeme Ti a děkujeme.

Do lavic orlického kostela pořizujeme ohřívání. **Panu Štefanu Čandovi** děkujeme za jeho starost a práci. Děkujeme všem, kteří s tím pomáhají, těm, kteří přispívají ve sbírkách každou první neděli i těm, kteří na tento účel poslali peníze na účet: 1323857329/0800, var symbol 111. Celkový rozpočet činí 150.000 Kč, už se šlo 62. 000 Kč. /v

KOPEČEK

V neděli 11. listopadu jsme pozvali veřejnost k prohlídce opravených ambítů a sklepů svatojánské kaple. Přišlo mnoho lidí. Krása našeho města opravou památek narůstá. Podrobnější zprávu o všech opravách v letošním přineseme v lednovém Okénku. /v

UKRAJINA A JÁ

Když jsem před léty viděla výstavu fotek dětí z vilšanského dětského domova v kostele na Orlici, zasáhlo mě to. Chtěla jsem je více poznat a snad i pomoci. Letos na podzim se mi to podařilo. Nahlásila jsem se jako dobrovolník u organizace Bodaj a vyrazila z Letohradu na 10 dní vstříc Ukrajině. A to společně s dalšími dobrovolníky, manželi Čandovými. Nedá mi to se nezmínit, že do vilšanského domova začal jezdit jejich syn Honza, když studoval Jabok v Praze a našel si na Ukrajině v tomto domově praxi u postižených dětí. Je to již 13 let a dobrovolnické pobyty byly dle vyprávění v této době mnohem drsnější a náročnější. Musím mu vyseknout poklonu!!! V současnosti je ředitelem Bodaje, stále pomáhá se sháněním financí, nadchnul své rodiče a ještě nám na cestu půjčil velké auto. Naložili jsme tedy sebe, jednorázové pleny, nějaké masti, zdravotní materiál a jídlo. Cestou jsme ještě nabrali další dvě dobrovolnice a asi za 13 hodin jsme dorazili na Ukrajinu, do vesnice Vilšany, do dětského domova s cca 180 postiženými dětmi. Přivítala nás fyzioterapeutka Kača, která zde již žije, pracuje a především všechny děti miluje. Je to moc statečná, chytrá a rázná žena, která se takto výjimečně rozhodla naplnit svůj život. Je zaměstnaná organizací Bodaj, která její práci

financuje. Myslím, že právě teď se hledají peníze na další období, aby zde dál mohla děti rehabilitovat, dělat jim „mámu“ a nějak tu žít. Jestli Vám tato pomoc dává smysl a máte nadbytek, prosím pomozte. (Bodaj, o. s., projekt „STAVAJ“ – pomozte nám děti s postižením „postavit na nohy“, aneb rehabilitace s Kačou opět ve Vilšanech, č. účtu: 3806046001/5500, var. sym. 1111)

Když jsme po příjezdu šli navštívit tzv. palaty, větší místnosti, kde bývá okolo 15 dětí, musela jsem se před sebou zastydět. Zápach, nevzhlednost těch dětí, prázdné pohledy, kývání, houkání a další nepřijemné fyzické projevy. Myslela jsem si, že jsem statečná zdravotní sestra, ale byla jsem v koncích. Večer nám Kača ukázala fotky a záznamy dětí, vyprávěla nám o nich. Většinu dětí nikdo nenavštěvuje, nikdo o ně nestojí. Hodně se sebezpokozují, mlátí se, trhají si vlasy, cupují a jedí své oblečení. Ani kdyby měly nadbytek jídla, nikdy se nedojedí, protože jsou hladoví po lásce. Prý je to pro ně tzv. psychická stimulace. Ale zároveň je každé dítě jiné. Kača nás poučila, co vše kdo zvládne, co mu dělá radost, jak se s ním dorozumíme a co by pro něho bylo dobré. Vytvořili jsme plán na každý den a výběr dětí, kterým právě daná aktivita chybí a mohly by si ji hezky užít.

Schopnější chodící děti jsme vzali na vycházku. Jsou zvyklé chodit pouze po rovném povrchu a v určitém prostoru. Takže je vše udivuje, nad vším se neskutečně radují, stále zdržují, nebo máte pocit, že podpíráte kamaráda po pěti pivech. Někteří rádi zpívají, hodně nahlas, stále dokola, a hudební nástroj, který si oblíbí, musí být z velmi odolného materiálu. Ale ta radost a krásná ukrajiniština, to bych vám přála zažít. Pouštěli jsme s nimi draka a nadšení bylo, i když létal pouze metr nad zemí. Tančili jsme s nimi různými způsoby, koupali je, mazali, s ležícími cvičili, pokoušeli se o bazální stimulaci, přebalovali, hladili, objímali, dívali se do očí a snažili se

vyčíst, kolik lásky nedostali a jestli má cenu ji dát jen na tak malou chvíli?

A jak to chodí v domově po praktických stránkách života? Mám pocit, že pro děcka asi, z jejich pohledu určitě dobře, nebo přijatelně, protože nic jiného nepoznaly a je to jejich jakási poznaná jistota. Pro mne nikoli! Přišlo mi pod čáru spoustu věcí! Prázdné místnosti, bez hraček. Ale po bližším poznání jsem to pochopila. Děti je okamžitě ničí, trhají, jedí, perou se o ně. Plyšáků si nikdo nevšímá, jsou vystaveni výše, ale ty dětem něžnost nenahradí. Když si vzájemně ubližují, není výjimkou, že dostanou od ošetřovatelky proutkem. Protože někteří ubližují sami sobě, mají preventivně přivázané ruce k tělu a leží na zíněnce, nebo jsou specificky přichyceni k posteli. Jídlo dostávají vždy v řídkém, polykacím stavu, dosti často studené. Pro představu, ke snídani bramborová kaše, k obědu polévka s nadrobeným chlebem a rozvařené těstoviny s neurčitou omáčkou, k večeři krupičná kaše s nadrobeným chlebem.

Krmení dětí je téměř závodem, a že některé u toho klečí na zemi, nebo sedí na nočnicku, to opravdu nikdo neřeší. Také není jednoduché jedno dítě krmit a zároveň z té misky nedat dalšímu, které otvírá pusku a nekompromisně chce znovu. I ty děti, které by zvládly kousat, mají smůlu a časem se jim zákonitě rozvine parodontóza. Zuby se v domově nečistí, koupání jednou za týden, rychlovka, často studenou vodou, protože tepla došla. Suchá kůže, u ležících dekubity 1. stupně, opruzeniny. Ale to je pouze můj pohled českého zdravotníka, protože Čandovi říkali, že je v tomto ohledu v péči velký posun. Pro mne ne. Jak to, že vidím tolik nevratných kontraktur (ztuhlých svalových, kostních a kloubních struktur) u dětí, který by se ještě třeba naučily chodit? Proč na Ukrajině nemají rehabilitační pracovnice? Ani kdyby se Kača rozkrájela, nemůže se věnovat všem, komu by bylo potřeba. Pravdou je, že díky pomoci Bodaje jsou k dispozici určité rehabilitační pomůcky, vozíky, nějaké postele a především odborné znalosti, které zde Kača aplikuje v praxi.

Nechce se mi moc psát o materiální a místní situaci. Ale obraz mého zážitku by byl neúplný. Tato oblast Ukrajiny je Zakarpátí, které bylo dříve naší součástí, posléze Maďarska. Území Nikola Šuhaje loupežníka. Je zde velká chudoba, ale pro nás ne, vše je levné. Nejvíce asi vodka a cigarety, proto z důvodu převážení na hranicích čekáte, probíhají kontroly a prošacují vám celý batoh. Pro mě dosti nedůstojné, když musíte vyvalit i špinavé spodní prádlo. Všude neskutečný nepořádek, spousta odpadků. Jak jsem se dozvěděla, nemají svoz odpadů, žádný systém, tak je to všem pak úplně jedno. Třeba jste na dětském hřišti u školy, v rohu je hromada odpadků, v kterých se hrabou kozy, a pak foukne vítr. Asi si to umíte představit. Pravdou je, že víc jak polovina zdejších mužů pracuje v zahraničí, aby rodinu zajistili, a ženy jsou na spoustu prací samy. Silnice jsou samá hluboká díra, takže 12 km jedete klidně hodinu a ještě si dosti zničí-

te auto. Ale to tam zřejmě neřeší, nebo tomu předcházejí. Autobus k dětskému domovu jezdí pouze dvakrát denně, ráno a večer, takže stopování s peněžní hotovostí v kapse jedna až dvě hodiny není výjimkou.

Všude pobíhají vychrtlí psi na volno, Kača prý viděla i vlka. U většiny chalup kravka, a dokonce jsem zde poprvé viděla přirozené oplodnění krávy býkem, úplně náhodou, jen tak u cesty. Chudá obydlí, políčka hodně do kopce, ale často u domu ozdobené kříž. Kostel, po jejich „cérkev“, je také viditelně hezčí. Většinou stavby modré barvy se zlatými korpulemi. Praktikuje se zde pravoslavná víra. Zajímavě na mě zapůsobili kněží s delším plnovousem, sloužící zády k lidu. Mše svatá trvala 4 hodiny a zúčastnění se nejméně padesátkrát označili křížem. Nejvíce mě ale zamrzelo, když schopnější děvče s našeho dětského domova chtělo jít s námi, na mši svatou. Nemohla, protože dostala měsíčky a prý je pro Boha nečistá. Tak to bylo něco na mě, úplně mě to rozčílilo a asi jsem to úplně skrýt nedokázala. Takhle ta holčička vnímá milujícího Boha?

Samozřejmě mě zajímalo také zdravotnictví. Rychlá zdravotnická pomoc zde neexistuje, o pomoc si můžete volat leda tak z okna. O poskytnutí první pomoci se ve školách ani nikde jinde běžně neučí. Nemocnice se mi vůbec nelíbila a nabyla jsem přesvědčení, že bych se tam ošetřit nenechala. Co se týkalo našeho dětského domova, Kača mi poručila strávit den s místní zdravotní sestrou. Pravdou je, že jsem nedosahovala výše takových podpatků a množství make-upu, ale těžko jsem chápala naložené jednorázové jehly, stříkačky i rukavice v dezinfekčním roztoku, v hrnci s pokličkou. Těžko jsme se v odborných otázkách domluvily, protože spousta výkonů vůbec neznají. V sobě jsem si to uzavřela s tím, že naše zdravotnictví je opravdu na velmi dobré úrovni!!! Ovšem, neznají tam tolik nachlazení, vůbec alergie a ani vši. Nejvíce se potýkají se zauzlením střev a epileptickými záchvaty.

No, co bych řekla na závěr. Je to zde vše jiné, jakoby ochuzené, ale zároveň klidné, vldné, a nahrazené krásou přírody. Také vím, že nejsem nejlepší matka, pouze taková dost dobrá. Ale už jsem se na svou rodinu moc těšila a radovala se z toho, že je mám, ale i z jiných dětí a rodičů, které vídám. Jak se navzájem obdarovávají a jsou tím bohatí. Myslím, že si to vůbec neuvědomujeme. A kdo si stále stěžuje, ať si uvědomí, že se všechno nemusí točit kolem něj, že žije v nepoznaném a ať se porozhlédne kolem sebe. No a Maruška a Štefan Čandovi? Záruka kvality v dovozu a péči o dobrovolníky. Mladí duchem a bohatí zkušenostmi. Lepší partáky na výpravu, mimo jiné i duchovní cvičení v poznání sebe samého, nemohu doporučit. Pokud máte navíc trochu lásky a času, neváhejte....!

Loučím se s Vámi oblíbenou ukrajinskou větou, kterou jsem si zamilovala: „Buďdóbrý, buď láska“!

Petra Kaplanová

FAMILIA CANTORUM

Bylo chladné mlhavé ráno, čtvrtek 27. září a z náměstí v Letohradě odjížděl autobus se zpěváky sboru Familia Cantorum a orchestrem směr městečko Sanitz na severu Německa. Přijali jsme pozvání pastora tamější farnosti Gottfrieda Vossa a Václava Kaplana, lukavického rodáka, který žije v nedalekém Rostocku. Po dvanáctihodinové cestě jsme byli mile přivítáni na faře v Sanitz a po krátké zkoušce v kostele se o nás postarali místní farníci, kteří si nás rozdělili do svých rodin. V pátek ráno jsme odjeli do Rostocku, kde se po malé procházce městským přístavem uskutečnil v kostele St. Marien náš první koncert. Na 200 posluchačů vylechlo program sestavený z českých lidových písní, moravských dvojzpěvů a Missy Brevis od Jiřího Pavlici. Po koncertě jsme byli všichni pozváni na výtečný oběd ke Kaplanovým. Po procházce centrem města nás autobus odvezl do Bützow, kde nás vpoledvečer čekal další koncert. V sobotu jsme se vydali na výlet k moři do města Warnemünde. Procházeli jsme se po pobřeží, sledovali trajekty odplouvající do Dánska, někteří ochutnávali rybí speciality v místních hospůdkách a jiní zase sbírali na pláži mušličky a kamínky. Večer nás čekal slavnostní koncert v našem „domovském“ městě Sanitz, na kterém jsme zpívali mimo jiné pro naše hostitelské rodiny. Po koncertě následovalo milé pohostění na místní faře. Při nedělní slavnostní dožínkové bohoslužbě jsme zpívali spolu se sborem ze Sanitz. Po obřadu se sešla celá farnost na společný oběd a po něm už následovalo loučení se všemi, kdo o nás pečovali. Cestou domů jsme udělali ještě jednu koncertní zastávku - ve městě Mirow. V zámeckém kostele jsme naposledy rozjasnili tváře našich posluchačů hudbou českých skladatelů. A zde jsme se také rozloučili s naším milým průvodcem Václavem a vydali se zpět k domovu. Cesta byla dlouhá, ale vcelku rychlá a ve velmi brzkém a mlhavém pondělním ránu náš autobus ukončil svoji cestu opět na letohradském náměstí.

Díky všem, kdo se podíleli na organizaci celého zájezdu - našemu sbormistrovi Petru Hofmannovi za trpělivost, Václavu Kaplanovi za jeho čas a obětavost a také všem zpěvákům a muzikantům. Věřím, že se nám podařilo skrze hudbu rozdat hodně radosti.

Jana Faltejsková

MASARYK! MASARYK?

Divila jsem se, kolik a kterých politiků se v posledních týdnech ohánělo Masarykem. Četli ho? Taková Česká otázka, to není ani jednoduché, ani zábavné čtení. Dá to dost práce soustředit se, sledovat jeho myšlenky. Zato je to čtení „výživné“.

Mám ráda Čapkovy Hovory s TGM. A tak jsem z nich vybrala pár myšlenek. Třeba se zalíbí i vám. Citace uvádím s uvedením stránek z vydání v Aventinu v r. 1931. Nezměnila jsem ani tehdejší pravopisnou normu.

Ja, učit někoho číst a psát, rozdávat obecné poznatky, vykládat, co už je poznáno a napsáno, to je něco jiného než brát na sebe odpovědnost za to, že ten, kdo vás poslouchá, půjde za vámi a bude se vašimi slovy řídit. Pak jste odpovědný za jeho život, ať jste učitel nebo spisovatel. (str. 23)

Kdyby si lidé dovedli navzájem rozumět, měli bychom demokracii jedním rázem; bez vzájemného pochopení, bez tolerance, není svobody. (str. 12)

Musil jsem študovat naše spolupracovníky i naše tajně odpůrce ... V tom

mně nepomohla ovšem psychologie akademická, ale život a - romány! Po sedmdesát let čtu romány den co den. ... Žiju v poesii, nevydržel bych bez ní; v ní je nesmírně mnoho zkušenosti a poznání lidské duše. Myslím, že dost dovedu prokouknout lidi - pravda, někdy přec špatně; člověk je zatraceně zamotaná a divná mašina. A každý jiná! (str. 110)

Člověk mnoho vydrží, všecko, má-li cíl a když se jednou odhodlal, že za ním půjde stůj co stůj a doopravdy. Opravdovost - to je tajemství světa a života, to je svátost náboženská a mravní. (str. 113)

Být samostatný, být samosprávný a soběstačný, to právě znamená nežádat od druhého, aby ti dával, co můžeš a máš dělat pro sebe sám. Není jen žebrota podomní, je i žebrota mravní. Já vždycky chtěl, aby každý byl sám sobě pánem. To platí politicky, sociálně i mravně. Být si pánem: to zahrnuje svobodu i kázeň. (str. 24)

V mé „Sebevraždě“ je vidět, jak jsem hodnotil náboženství a zejména ztrátu víry. Tou knihou jsem řekl, že život bez víry ztrácí jistotu a sílu; tím jsem vlastně řekl všecko. Dnes bych to dovedl povědět důkladněji, ale v podstatě nic nového bych už nepřidal. (str. 11)

Pro mne otázka Rukopisů (pozn.: boje o pravost rukopisů Zelenohorského a Královédvorského) byla v první řadě otázkou mravní - jsou-li podvržené, musíme se z toho před světem vyznat. Naše hrdost, naše výchova, nesmí spočívat na lži. A pak: ani svou vlastní

historii jsme nemohli správně poznat, dokud jsme klopýtali o vymyšlenou minulost. (str. 30)

Já nemám rád prázdné mluvení o slovanství, jako nemám rád vlastenčení. Prosím vás, kolik pak z našich slavjanofilů dovede aspoň číst rusky, polsky, srbsky? Stejně tak jako ti lidé, co mají plná ústa, že jsme národ Husův. Kdo z nich přečetl aspoň kousek Husa, a nejen Husa, aspoň jednu knihu bratrské reformace? A nač to mluvení: normální člověk nevytrubuje do světa, že miluje své rodiče, svou ženu, své děti; to se rozumí samo sebou. Když miluješ svou vlast, nemusíš o tom mluvit, ale udělej něco kloudného; o nic jiného nejde. (Str. 39-40)

Mně vždycky bránil jakýsi stud, abych říkal slova „vlast“, „národ“ a tak.

Nevyvolávám-li o sobě, že jsem vlastenec, nekřičím o tom druhém, že je zrádce vlasti; musím trpělivě dokazovat, že jeho cesta je z těch a těch důvodů chybná. Takovými velkými hesly se mohou lidé opíjet, ale nemohou se jimi naučit pracovat. Osvobodili jsme se od despotických pánů; teď se ještě musíme osvobodit od velkých a despotických slov. Pravda, lidé se drží slov nejen v politice, nýbrž ve všech oborech, v náboženství, vědě, filosofii. Proto jsem vždy kladl důraz na věci, na pozorování a poznání faktů; ale *dobře* pozorovat a poznávat - k tomu je třeba lásky. (str. 40)

V rovnost - rovnost naprostou - nevěřím, ve hvězdách ani v lidech není rovnosti. Vždycky byli a budou jednotlivci, kteří svým nadáním a nekontrolovatelným shlukem okolností více dovedou a víc dosáhnou; vždycky bude hierarchie mezi lidmi. Ale hierarchie znamená pořádek, organizaci, kázeň, vedení a poslušání, nikoli vykořisťování člověka člověkem ... Čím déle žiji, tím víc poznávám tu zvláštní roli jedinců ve vývoji lidstva; ale opakují: vyšší nadání a tak zvané štěstí neopravňují k vykořisťování méně nadaných a méně šťastných. (str. 54)

A co je politika, pravá politika jiného než vědomé formování lidí, ne-li utváření a komponování skutečného života?

I v politice jde o rovnováhu rozumu a citu. I když jde o sebe vzrušenější politickou situa-

ci, musíme pozorovat a kombinovat, co a jak, s čím musíme počítat; to musí být přesné jako matematika; cít nesmí mýlit v pozorování a odhadování. Ale cíl, ideál nestanoví jen rozum, nýbrž i cit. Prostředky má stanovit rozum; ale podle svého cíle můžeme situaci změnit, vložit do ní něco nového, něco svého. To je tvoření, to je ta životní poesie. (str. 96) Měl jsem své zásady o propagandě, myslím, že byly správné: nenadávat Němcům, nepodceňovat nepříteli, nezkruslovat nic a nenafukovat; neslibovat na prázdno a nevystupovat jako prosebník; nechat mluvit fakta a na nich ukázat: to a to je váš zájem a tedy i vaše povinnost; působit ideami a argumenty a osobně stát v pozadí; nebýt konjunkturalistou, nechytat se věcí, které přinese a odnese den, mít ve všem celkový plán a soud; a ještě něco - neobtěžovat. (str. 121)

Americký kraj je - jak bych vám to řekl? Je to jako americké ovoce; vždycky se mi zdálo, že jejich ovoce chutná nějak syrověji než naše, naše že je sladší a zralejší na chuť. Myslí, že to dělá ta tisíciletá práce u nás, která je za vším. A stejně i ta americká krajina je jaksi syrovější než naše. Americkému farmáři, vyzbrojenému stroji, je půda fabrikou a ne předmětem lásky, jako dosud u nás. (str. 144) Na Americe se mi líbí ta otevřenost lidí. To se rozumí, i tam jsou lidé dobří i špatní tak jako u nás; ale jsou otevřenější i v tom zlém. Takový americký Viking je docela bezohledný a nemilosrdný; je to otevřený pirát beze všech cavyků, neschovává se za mravní nebo vlasteneckou plentu. Ti dobří, ti zas jdou stejně energicky za tím, co považují za dobré, ať je to humanita, náboženství nebo kulturní věci; jsou podnikavější dobří než u nás. (str. 144) Snad není nic pro politiku, ale i pro život tak důležité jako poznávat lidi. Poznat ty pravé a povolání, ale také prokouknout ty nesprávné a nepravé se deroucí na veřejnost. Každý úspěšný převrat vynese na povrch mnoho parvenů, křiklounů a falešných proroků. I my máme své; po ovoci poznáte je, a poznají je konečně všichni. Vždyť přese všechno, co nás dělí v tábory a strany, chceme snad všichni politiku rozumnou a poctivou, a dvakrát dvě i v politice zůstanou jen čtyři. (str. 163)

Musíme se ještě mnohému naučit: na prvním místě umění, kriticky oceňovat poslance, politiky, žurnalisty i úředníky vyšším měřítkem státnictví. Není státníkem ten, kdo nevidí aspoň kus cesty dopředu a nepřipravuje vývoj budoucích let. (str. 163)

Měříme život příliš jednostranně: podle jeho délky a ne podle jeho velikosti. Myslíme víc na to, jak život prodloužit, než na to, jak jej opravdu naplnit. Mnoho lidí se bojí smrti, ale nedělají si nic z toho, že oni sami a tolik jiných žijí de facto jenom položivotem, bez obsahu, bez lásky, bez radosti. V poznání pravdy, v mravním řádu, v účinné lásce máme už v tomto životě podíl na věčnosti - prodlužujeme svůj život ne o dni nebo o léta, ale o věčnost. (str. 151 - 152)

... když někdy čítám, že se máme vrátit k ideálům svých otců, vzpomínám si na to, jak to

SPRAVEDLNOST?

Jako vždy o Vánocích jsem vloni knížeti Schwarzenbergovi esemeskou poděkoval za kapy pro bezdomovecký Štědrý večer u sestřiček a popřál mu do nového roku hodně Božího požehnání v zápase o demokracii a spravedlnost.

„Již dobrý voják Švejk věděl, že na světě je ..., a ne spravedlnost. Budeme bojovat. Boží požehnání i Vám! KS“ Kníže použil nepublikovatelný výraz, který mne rozesmál. Snad mi chtěl s humorem sobě vlastním sdělit, ať si konečně uvědomím, že na tomto světě opravdu žádná spravedlnost není.

Jistě známe Ježíšovo na první pohled nespravedlivé podobenství o dělnících na vinici, kdy jedni pracovali celý den, druhí půlden a další jen hodinu ve večerním chládku, aby nakonec všichni shodně dostali po denáru. Právem se ti první bouřili. „Nesmluvil jsi se mnou denár na den?“ říká jednomu z nich pán vinice, „nemohu si se svým majetkem udělat, co chci? Nebo je snad tvé oko zlé, že jsem dobrý?“ Jako by nestačilo, že svět je nespravedlivý, on je, zdá se, nespravedlivý i Bůh.

STÍN

ukázka z knihy

„... Potom chalupu prodej a doštuduj, Jarku. A ani sem nejezdi,“ řekl děda.

„Ale proč, dědo? Narodil jsem se tady a naši, ty taky. Zůstal jsi tady celý život.“

Ozvalo se škrtnutí zápalky a tmu na okamžik prozářilo světlo a objevil se v něm dědův starý obličej. Potom už svítil jen červený konec cigarety a zazářil pokaždé, když děda vdechoval kouř.

„Neostávej tady, Jarku. Není dobré ostávat mezi lidma, kterým připomínáš svinstva, kterých sa dopustili. Pro ně pro všechny, pro celou dědinu budeš navěky synem člověka, kterého oni zabilí anebo přinajmenším dopustili, aby byl zabitý. Jeden vedle druhého to ví a cítí a každý sa za to velice stydí. Ale nikdo z nich si není a ani nemůže být jistý, že by to neudělal znova. Co sa stalo, nikdy sa neodestane. Člověk stárne a naráz vidí, že moc věcí, kterým věřil, které pro něho byly nejdůležitější, už není tím, čím sa mu zdály kdysi, a že slunko svítí pořád stejně, i les zůstává lesem a pole polem a svinstvo svinstvem. A aby mohl žít dál, musí zapomenout a každou vzpomínku odehnat, ještě než sa mu usadí v hlavě. A kvůli tomu je schopný aj dalšího svinstva. Pro svůj klid by ho znova udělal, stejně jak to první. Ze

bylo, a říkám si, oč jsme dnes těm ideálům blíž. Svět je lepší než tehdy; jmenovitě náš český svět získal tak nesmírně mnoho - chtěl bych každého, kdo nařiká a reptá, za trest přesadit do těch osmdesátých let. Žil jsem dost dlouho, abych to tak řekl: důvěřuju v budoucnost, ve vývoj a pokrok. Chtěl bych vidět, jak bude vypadat svět za sto let. (str. 24-25)

Jedni jezdí v drahých autech a bydlí ve vilách, jiní jezdí vlakem a bydlí v panelácích, další nejezdí nikam a bydlí pod mosty nebo ve slumech. Stejně na tom pak pravděpodobně budou i jejich děti, tak jsou karty rozdány. Nakonec ovšem všichni dostanou denár. Kde je tu nějaká spravedlnost?

Někde na této škále života je s utrpenými programy, nespravedlnostmi i malými či velkými výhrami každý z nás. Už jen to, že jsem se narodil v Novém Jičíně, může být výhrou, mohl jsem se také narodit třeba v Kalkatě.

Co z toho plyne? Jednak musíme přijmout, že svět nikdy spravedlivý nebude (ale to neznamená, že proti jeho nespravedlnosti nebudeme bojovat) a musíme se tedy vůči němu učit žít ve vnitřní svobodě a určitém odstupu, a jednak musíme vědět, že spravedlnost Boží spočívá v tom denáru, který jsme si smluvili s pánem vinice. Oba, denár i pán, jsou nad všechny poklady světa. Jen tak nám bude nespravedlnost světa lépe snesitelná a třeba nám i život přijde nakonec vlastně krásný.

Ladislav Heryán

strachu a pro svůj klid dělají lidi svinstva. Neřipomínej jim to a neostávej tady. Já tu žijem enim proto, že jsem pryč nemohl, nebylo kde jít, a včil už je pro mně pozdě,“ řekl děda.

Potom jsme seděli v té tmě hodiny mlčky, jenom zápalkama si při zapalování cigaret svítili na dolévání vína.

Za oknem už dávno měsíc vidět nebylo a tma maličko zřídla, když děda řekl:

„Tož tak na světě. Bůh ťa ochraňuj, synku.“ ...

Jiří Křižanovi komunisté ve vykonstruovaném procesu v r. 1951 popravili otce. Matku z toho ranila mrtvice. Jiří byl vyhozen z vysoké školy a zařazen k PTP (vojenským trestním jednotkám). Autor v knížce „Stín“ popisuje z části autobiograficky příběh chlapce, o kterého se stará děda.

J. Křižan napsal scénáře k několika filmům, m.j. ke snímku „Je třeba zabít Sekala“.

Zdalipak se někomu po mně ještě stýská, ač jsem se odmlčel,

a mě chtěl by spatřit zblízka?

Zatímco takto přemítám,

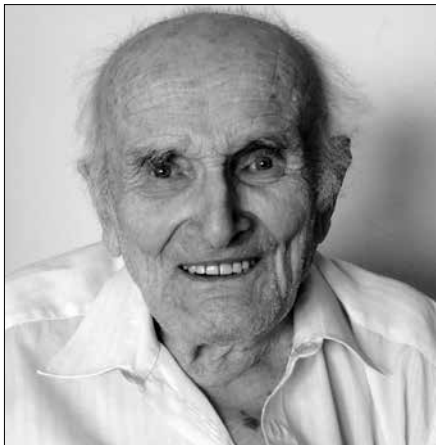
další rok se k odchodu chystá.

Saigó, 12. stol.

Hovoří-li Masaryk o osmdesátých letech, jde o letopočet 1880. Mnozí, já určitě, máme také občas chuť přesadit současné reptaly, stejskaly a staromilce o nějakých padesát, šedesát let zpátky. Asi by to moc nepomohlo. Kdo nechce, nevidí, neslyší. Těch vidoucích a slyšících, jak věřím, je mnohem víc. Masarykovy myšlenky nezestárly. Přivlastníme si je? EN

JESTŘÁB ŘEKL, ŽE TA POSTAVA MI V ŽIVOTĚ NEBUDE DĚLAT HANBU

Jindřich Hojer prožil necelých pět ve skautském oddílu pod vedením Jaroslava Foglara. Přijaté mravní zásady a příklad se staly jeho životní výbavou. Foglar použil jméno skautského svěřence pro hrdinu svého seriálu Rychlé šípy, a tak se Jindra Hojer stal – možná nechtěně – pozitivním vzorem pro tisíce kluků a holek, které dodnes četba Foglarova komiksu přitahuje a ovlivňuje.

Jindřich Hojer se narodil 30. června 1924 v porodnici na Štvanici. Otec Václav byl ředitel Československé obchodní dovozní společnosti, která dovážela ve velkém do ČSR sůl, maminka Jindřiška, rozená Nováková, byla v domácnosti.

I když v současné době je pamětník upoután na lůžko a invalidní vozík, dveře se u něj v Domově pro seniory Dubina v Pardubicích netrhnou. Povídat si s tímto vzdělaným, usměvavým a laskavým člověkem je radost. Kamarádi ho dodnes často vyhledávají, ale jeho úplně prvním přítelem byl pes: „*Dětství jsem měl krásné. Protože mamince přede mnou těsně po porodu dva synové již zemřeli, chováli mě rodiče jako v bavlnce. Já byl bavlnkové dítě, jedináček. Bydleli jsme v Holešovicích ve třetím patře činžáku a naši měli psa - bernardýna. Kolem domu byl jen pivovar, mlýny, škola, konečná tramvaje a divadlo Uranie - jinak samé louky a pole, takže pes měl výběh. Obyvatelé činžáku věděli, že kolem půl jedné chodí náš pes na procházku, takže nesmí chodit po schodech, protože by je pes smetl. Když jsem se narodil, maminka mě uklidila do ložnice, kam měl bernardýn přístup zakázán. Když mi byl asi týden, řekl tatínek, že ke mně zkouší psa pustit. Pes přiběhl ke mně, olíznul mně nohu a už jsem byl jeho kamarád. Když jela maminka s kočárkem, tak lidé mohli ke kočárku, ale sotva maminka odešla do obchodu, a někdo se chtěl přiblížit ke kočárku, tak začal vrčet a každé raději vycouval.*“

Kamarádi

Postupně přibývali další kamarádi. Ačkoli je poznal v raném dětství, provázeli ho po celý život. Jedním z nich byl Václav Černý, později ve skautu zvaný Černochoch. Jejich seznámení

bylo kuriózní: „*Když mi bylo pět let, chodil jsem v Holešovicích do tělocvičného oddílu Sokola. Jednou jsme si v šatnách krátili chvíli hrou na babu a při jedné honičce jsem se srazil s nějakým klukem. Začala nám téct krev z nosu, a místo abychom si začali nadávat, objali jsme se a skamarádili. Byl to můj životní kamarád, se kterým jsem chodil do školy, do skautu, do Sokola, na gymnázium.*“

Také Václav Černý se stal jako postava Červenáčka pro Jaroslava Foglara předobrazem a inspirací v partě Rychlých šípů.

Další kamarádi byli kluci z ulice, kde se začaly stavět nové domy a kam se stěhovaly rodiny s dětmi. Hráli společně fotbal nebo jezdili na kole na válcích, protože v ulici bydlel také František Kárner, mistr republiky v cyklistice na letmý kilometr. Někdy přinesl válce, na kterých doma trénoval, před barák a kluci z ulice si to mohli zkusit. „*Franta nás občas vzal na klopenu hliněnou dráhu do Kobylis. Jednou jsme tam jeli, to už bylo za války, a zastavili nás policajti, protože jela kolona německých vozů. Vezli na střelnici na popravu naše lidi.*“ Byl to natolik strašný zážitek, že od té doby přestali na hliněnou dráhu jezdit. „*Válka byla něco strašného. Těžko se o tom mluví. Kdejaký sloup byl polepený plakáty se seznamem popravených českých lidí. Byla to doba, kdy přišli gestapáci, sebrali vás, a člověk netušil proč. První den okupace jsme koukali ve škole z okna, jak přijíždějí němečtí vojáci. Byly to krušné chvíle. To už jsem chodil do Akademického gymnázia na Příkopec.*“

Skauting

Se skautingem začal Jindřich v červnu 1936. Chodil už na gymnázium, když si jeho kamarádi a spolužáci Václav Černý a Jarmil Mokřý Burghauser (skautským jménem Jumbo) o přestávce nadšeně vyprávěli, jaké to je ve skautském oddílu. Jindra rychle zatoužil stát se skautem také. Pro přijetí byl tehdy nutný souhlas rodičů, doporučení dvou kamarádů a volné místo v oddíle. To vše se mu podařilo sehnat, a tak se dostal na skautskou loď. Bývalý parník Orlik kotvil před Rudolfinem a dával v pěti chlapeckých a jedné dívčí klubovně zázemí pražským skautům. Zde se poprvé setkal s Jaroslavem Foglarem, skautským jménem Jestřáb, vedoucím Dvojky - Jindrova oddílu. Poprvé se tehdy Jindra pozdravil skautským způsobem a přijal Jestřábovu levou ruku - od srdce. Protože do lodi zatékalo, po třech letech se přestěhovali se do Řiční ulice pod Tyršův dům, do sklepní místnosti. „*Vedle v truhlárně ale dělali rakve pro popravené Čechy, tak jsme v tom prostředí nechtěli být. Nakonec jsme sehnali klubovnu ve vodárenské věži u Jiráskova mostu, kde jsem v roce 1940 také doskautoval.*“

A jak došlo k použití jeho jména do seriálu o Rychlých šípech? „*Byl jsem v oddíle asi tři čtvrtě roku, když za mnou přišel Jestřáb, že by potřeboval moje jméno do seriálu. Tak jsem se jako hodný kluk doma zeptal maminky, jestli mi to dovolí. Maminku zajímalo, co to bude za postavu. Jestřáb řekl, že ta postava mi v živo-*

tě hanbu dělat nebude. Tak jsem na to kývl. Jenže skaut a Rychlé šípy, to bylo něco jiného. Některé příhody sice měly reálný základ v tom, co jsme v oddíle prožili, ale většinou se jednalo o smyšlené historky.“ A tak se Jindra Hojer stal jedním ze slavných pětky Rychlých šípů, které poprvé vyšly v r. 1938.

Tábory jako vrchol skautské činnosti absolvoval Jindřich v letech 1937 a 1939 ve Sluneční zátoce u Sázkavy. V r. 1938 byl tábor na Podkarpatské Rusi, kam ale otec Jindru nepustil, protože o něj měl strach. V té době začaly nepokoje s Maďary. „*V roce 1940 na táboře v Chvojnicích na Moravě dostali telegram, že německé úřady tábory rozpouštějí a máme se urychleně vrátit do Prahy. To byl smutný tábor. V září 1940 byl skaut zakázán.*“

Přestože to nebyl dlouhý čas, který Jindřich strávil ve skautu jako rádce družiny Racků, byly to nezapomenutelné roky. Za necelých pět let načerpal zkušenosti a moudrost na celý život. Úcta k přírodě i k člověku, optimismus, otužilost, odvaha a fyzickou odolnost - to jsou jen některé vlastnosti, které ve skautském oddíle Jindra Hojer získal, a které ho pak provázely celý život. A největší podíl na tom měl právě Jaroslav Foglar. „*Jestřáb byl jedinečný člověk. Měl přirozenou autoritu a zvláštní pedagogické výchovné prostředky, který každý bez odmlouvání přijal. Vyžadoval kázeň. Když potřeboval někoho vypucovat, tak si ho zavolal a měl k němu proslov. Ale to jste nevěděla, jestli vám hubuje nebo jestli vás chválí. A taková jeho domluva ve vás způsobila, že vás to vaše provinění mrzelo mnohem víc, než kdyby huboval.... Anebo černá skříňka - to se na táboře za nějaké prohřešky dalo jméno toho hříšníka do černé skříňky, a když byl pak potřeba někdo na škrábání brambor, vytáhl Jestřáb ze skříňky jméno a už šel ten nešťastník místo koupání škrábat brambory.*“

Gymnázium a život ve válce

Po základní škole v Holešovicích nastoupil v r. 1939 Jindřich Hojer do prestižního Akademického gymnázia, kde v minulosti studovala řada významných osob, např. Bedřich Smetana, Jan Neruda, Karel Čapek, Jaroslav Heyrovský anebo Josef Švejcar. „*Působili zde skvělí ředitelé a kantoři Josef Jungmann, Václav Kliment Klicpera, Zikmund Wintř a další. Gymnázium byl náš druhý domov. Vzpomínám na výborného třídního, univerzitního profesora RNDr. Josefa Kunskeho, člena korespondenta ČSAV nebo PhDr. Drahomíru Witichovou, kterou jsme měli jako třídní od kvinty. To byla naše druhá máma, která starostlivě pečovala o nás triadvacet kuřat.*“

Vedle zaujetí pro výuku a získávání důvěrného vztahu k některému z předmětů, získávali mnozí studenti důvěrný vztah i ke svým spolužákům. Jindra Hojer nebyl výjimkou. „*Na gymnázium byl takový zvyk, že žák, který ovládal výborně nějaký předmět, měl za povinnost o přestávce dovyložit látku spolužákům, kteří zaostávali. Říkalo se mu „předmětové eso“. Já byl předmětové eso na chemii a ke mně chodila na doučování Taisa, zvaná Tája. Byla to*

křehká blondýnka s modrýma očima, takže šest kluků nás bylo do ní zblázněných. Ale byli jsme jen kamarádi, chraňbůh, abychom se drželi za ruce... Dva roky jsem ji doučoval v kvartě a kvintě. Pak už nebyla chemie, ale fyzika, tak jsem se učil o prázdninách fyziku dopředu, abych se stal esem na fyziku, a mohl ji doučovat. Jednou jsme šli po Příkopech, tam prodávala nějaká babička horké kaštiny. Koupili jsme za korunu kaštiny, vysypal jsem je Taje do kapsy a občas jsme každý do té kapsy sáhli pro kaštan. Najednou tam ty ruce vklouzly současně a naše prsty se v kapse propletly. Já jsem stiskl její ruku a ona moji...“ Ale idylka skončila na lodičce, kam Jindra Taisu pozval. Když jí omylem postříkal vodou sukni, pohádali se a brzo poté se i rozešli. Každý šel svojí cestou.

Maturita v r. 1943 se odehrávala uprostřed nacistického teroru, který se dotkl i běžného studentského života. „V Praze řádl inspektor Werner, sudeták a šéf školních inspektorů. Tehdy bylo vydáno nařízení, že student směl mít u maturity jen jednu jedničku z jednoho předmětu, a 8 % žáků muselo propadnout. Učitelé to museli respektovat.“

Když se první den maturit objevil na gymnáziu Werner, Jindra doufal, že druhý den na jeho maturitu nepřijde. Ale myšlil se. „Ráno se objevil chlap v koženém kabátě, zahajloval, jeho poskok mu přisunul židli, na které se rozvalil, sundal si klobouk a já v tu ránu měl naprostý výpadek. Nevěděl jsem ani, jak se jmenuju. Něco jsem blekotal, naše němčinářka obracela oči v sloup, protože viděla, že mě Werner od maturity vyhodí. Ten si mnul ruce s tím, že mi zasadí poslední ránu, a dal mi vyjmenovat slovesa s nepravidelným časováním. Jenže na toto učivo si potrpěla naše paní profesorka, takže já je všechny vyjmenoval bez chyby. Werner mávnu rukou a nechal mě projít. Maturitu z němčiny jsem složil za čtyři, ale vůbec jsem nevěděl, co se se mnou děje.“

V podobném duchu, ovlivněn stresujícím zážitkem s Wernerem, maturoval Jindřich i z řečtiny a češtiny, naopak z fyziky měl jedničku. „Když mi dávala paní profesorka maturitní vysvědčení, tak mi potřásla rukou a řikala: ‚Hojere, to jste se ale moc nevyznamenali.‘ A já jí posmutněle říkám, že za všechno může ten Werner. Ona mě objala kolem ramen a s takovou mateřskou něhou mi řekla: ‚Já vím, já si to umím představit...‘“

V tuto dobu Jindřich také dostal pozvánku z pracovního úřadu, že se má dostavit na Hybernské nádraží (dnes Masarykovo), s sebou má mít deku, jídelní misku a příbor, a že pojedje odklízet trosky do Hamburku. „Maminka málem padla do mdlob a řikala, že se tomu musím vyhnout, protože bych tam přišel o život. Naštěstí jsem měl na pracovním úřadě spolužačku, kterou tam doporučil právě Werner, protože excelovala z němčiny. Šel jsem za Miladou na pracák a ptal se, co mám dělat. Ona řikala, že Němci v tom mají trochu binec. Pošlou pozvánku, ale už nekontrolují, kdo se na nádraží dostaví. Řekla mi, ať se ztratím z Prahy a najdu si zaměstnání, abych měl

razítko do pracovní knížky, a tím se vyhnu nasazení. Sehnal jsem si tedy práci u Spolku pro chemickou a hutní výrobu v Pardubicích a nastoupil jako laborant do Rybitví, kde se otvíral nový výzkumný ústav. Tak hajdy do Pardubic, a byl jsem zachráněný!“

V Pardubicích se seznámil s Jiřinou Melicharovou. V r. 1948 se vzali a v této době také Jindřich dokončoval dálkové studium Vysoké školy chemické. Roku 1953 se jim narodila jediná dcera Eva. Před dalšími dětmi je lékaři varovali kvůli nekompatibilnímu složení krve. Jindřichova manželka nebyla zdravá, trpěla následky laktální neurozy, a tak některá jejich životní období byla velmi těžká. Zemřela po operaci slinivky v r. 1982.

Vojna

Vojnu nastoupil Jindřich Hojer v r. 1950, a protože neměl ten správný třídní původ, dostal se jako obyčejný voják dohola ostříhaný k 63. ženijnímu pluku do Terezína, kde u 1. praporu, 1. roty a 1. čtyř odsloužil dva roky. „Nelituju toho. Vojna udělá z kluka chlapa, stejně jako skauting udělá z chlapečka kluka. Na jedné straně to byla ztráta dvou let, na druhé straně jsem zažil spoustu legrace a naučil se spoustu užitečných věcí. Velitel praporu byl úžasný chlap, kapitán. Naše četa byla ukázková, nechápu, jak jsem se tam dostal, protože jsem neměl správný třídní původ. Občas jsem u velitele dělal písaře. A tenhle velitel nám říkal: ‚Chlapci, autorita je dvojí: úřední a přirozenou.‘ Měl pravdu. Byl to chlap, který něco dokázal a něco uměl, pod jeho velením sloužit byla radost.“

Starší kamarádi mu radili, ať se na vojně hlásí do různých kroužků, a tak se z Jindřicha stal člen vojenské kapely, plavec či volejbalista. S kapelou jezdili po různých akcích. „Luděk Brábník vedl ragbyové družstvo, já jim vozil kufry a dresy. Jeli jsme třeba na zápas do Prahy, tam se kluci rozprchlí, protože každý měl v Praze holku. Zápas jsme prohráli, ale ulili jsme se z vojny.“

Dva roky na vojně v padesátých letech to znamenalo také neustálé prověrky. „Všichni důstojníci se tráslí, přijelo pět oficírů, šéf, generál a všechno se předvádělo. Měli jsme jednou třeba cvičně zbořit most přes Ohři. Napojili jsme dýmovníčky, všechno jsme nabili a čekali, až pojedje vlak. Vlak měl ale zpoždění, a zrovna když přijel na most, začaly dýmovníčky vybuchovat. Lidi ve vlaku měli samozřejmě strach a skákali ven, protože mysleli, že spadnou do řeky. No, to jsme měli průšvih...“

Zaměstnání a další osudy po válce

Jindřich měl rád chemii a svému náročnému povolání věnoval hodně. Aby mohl dělat to, co ho bavilo, vstoupil v roce 1948 do KSČ. Ve Výzkumném ústavu organických syntéz v Pardubicích-Rybitví zajišťoval náměty na výzkum, realizaci projektů pro pět desítek lidí, kteří byli zaměstnáni v jeho oddělení. Vysokou školu vystudoval dálkově v Praze, roku 1969 obhájil kandidátskou disertaci tamtéž. „Kdo nebyl u partaje, měl to špatně ve škole

i v ústavu. Hrozili nám vyhazovem. Takových hlupáků, co podepsali přihlášku, nás bylo víc. Bylo to smutné období nesvobody, spousta tomu podlehla. Na ty roky nerad vzpomínám. Naštěstí jsem dost pilně pracoval a dost se mně v chemii dařilo. Na vojně jsem byl dokonce dvakrát vyreklamovaný, abych se zúčastnil záběhu nových provozů.“ Roku 1970 byl ale z KSČ vyloučen: „Při prověrkách se mě ptali, jak se dívám na okupaci. Řekl jsem, že to jednoznačně vidím jako politickou chybu Sovětů, a už jsem letěl.“

Jindřův vyhazov z partaje se podepsal na jeho dceři Evě, která kvůli tomu nesměla studovat vysokou školu.

V Rybitví pracoval až do důchodu jako vedoucí katalytické laboratoře. Jejich práce končila dodáním podkladů, podle kterých se postavily velké provozy. V Kralupech v národním podniku Kaučuk zavedli disproporcionaci kalafuny, v Rybitví výrobu polyesterového vlákna, ve Spolku pro chemickou a hutní výrobu v Ústí nad Labem látku proti korozi potrubí. Svou profesní kariéru zakončil látkou, kterou uměli vyrobit jen Japonci a oni, a kterou s úspěchem dodávali do Švýcarska. „Přišli jsme na způsob, jak zabránit korozi reaktoru. Hledali to na celém světě. Chemii přeje náhoda. Většina chemiků, když se pokus nepovede, tak to vyhodí. Chytrý chemik, když se něco nepovede, pátrá, jestli se výsledek dá využít jinak.“ Na VŠ chemické v Pardubicích přednášel později dvanáct let katalytickou chemii.

V r. 1959 dostalo Akademické gymnázium Řád práce a byla uspořádána oslava. Všichni absolventi se sešli v Obecním domě v Praze. „Na tom srazu jsem zjistil, že mezi námi je z původních třiatváceti studentů sedm lékařů. Tehdy jsem si udělal seznam všech spolužáků, a mezi těmi lékaři byla i moje první studentská láska.“ Když o třiatvácet let později zemřela Jindřichova manželka a uklízel věci po ní, našel i tento seznam spolužáků a rozhodl se Taisu Štolcovou vyhledat. Dělal primářku v Kosmonosech v psychiatrické léčebně a měla pověst vynikajícího diagnostika. „Byla to i ve svých šedesáti letech velká krasavice. Divil jsem se, že zůstala svobodná - chlapi prý za ní dolezali jak mouchy na zkažené maso. Naše prvotní setkání nebylo nijak zvlášť srdečné, ptala se mě, co potřebuju. Dal jsem jí dopis, který jsem jí napsal, a který jsem neměl odvahu odeslat. V něm jsem se jí vyznával ze svých citů. Ona to přede mnou četla a já trnul, co z toho bude. Pořád jsem netušil, na čem jsem. Dočetla dopis, udělala dva kroky ke mně, rozpráhla náruč a řekla: ‚Pojď ke mně, Jindro!‘ Já vyskočil jako čert z krabíčky, objali jsme se a tekly nám slzy štěstí. Po čtyřiceti letech jsme byli zase spolu.“

Časem spolu začali bydlet a v r. 1983 se vzali. Prožili spolu pětadvacet kouzelných let. „Oba jsme v důchodu ještě pracovali, měli jsme dost peněz, takže o prázdninách jsme procestovali celou Evropu. Měli jsme nádherný život.“ Taisa bohužel onemocněla Parkinsonovou nemocí a v roce 2008 zemřela. Do třetice se roku 2012

sblížil s dávnou kamarádkou Miladou, se kterou žili společně pět let. I ona však již nežije, zemřela v r. 2017 na následky pádu po mrtvici. „Každá z mých žen byla skvělá a s každou jsem prožil nádherný život,“ uvádí pamětník s neochvějnou přesvědčivostí.

Jindřich Hojer je typický optimistický extrovert. Dnes žije v pardubickém Domově pro seniory, v péči sestřiček, s nezmenšeným elánem, stálou energií a úsměvem. Malý pokojík zdobí obrázky a fotky dvou vnoučat a čtyř pravnoučat. Dodnes má všude spoustu známých nejen skautů, ale i sportovců, protože vždy hodně sportoval. Chodil padesátikilometrové pochody, osobní rekord má 72 km za 12 hodin. Ve svých čtyřiceti letech se dal k horolezcům a po Tatrách by prý mohl provázet. Není divu - za třidvacet pobytů vystoupil na všechny nejvyšší hory a štíty.

Jaroslav Foglar a Rychlé šípky

Po válce skautské oddíly svoji původní činnost obnovily jen z malé části, pokud vůbec. Po únoru 1948 byla skautské činnosti učiněna další přítrž, tentokrát o mnoho delší. Ani Jindřich se do skautingu nezapojil - jeho cesta už byla nasměrována jinam - na dokončení studia, povolání a založení rodiny.

Foglar byl nešťastný, protože mu nevycházely knížky. Prošel různými zaměstnáními a společně se s Jindrou setkali až v r. 1960 na jeho autogramiádě v kulturním domě na Chodově. Zde také na žádost kamarádů vystoupil na náměstí plném lidí. Zde poprvé rychlošipák Jindra Hojer podepisoval lidem knížky. „Nevěděl jsem si s tím rady, ale Jestřáb mi dal najevo, ať podepisuju, že to je v pořádku...“

Další setkání se odehrálo v r. 1986 na srazu členů původních oddílů, tam si předali svá telefonní čísla a od té doby až do Foglarovy smrti si volali. Kolem sto dvaceti lidí se setkávalo každý měsíc. „Na začátku se řešily skautské věci, o přestávce se jedl párek s hořčicí a pak byla beseda. Šešli jsme se kluci z oddílu a kecali jsme. Na besedě Jestřáb řekl, že tam jsem já, a ať něco řeknu o sobě. Vyprávěl jsem, jak jsem chtěl udělat Jestřábovi radost. Museli jsme vždy z tábořiště vysbírat hřebíky, aby je nesežraly krávy. Já jsem jednou koupil nové hřebíky, nechal je na dešti zrezivět, a pokládal je na místa tak, aby je jiný bdělý táborník snadno našel, donesl je Jestřábovi, a udělal mu tím radost.“

Když Jaroslav Foglar v r. 1999 zemřel, uvědomil si, že mu nikdo nepoděkoval, a tak společně s Václavem Černým vydali knihu „Jestřábe, díky“ s příspěvky od chlapců z oddílu i od jeho přátel. „Jsem rád, že jsme to udělali,“ říká Jindřich Hojer.

Po Foglarově smrti se také objevovali uchazeči o jeho dědictví. „Bylo to nechutné, a proto bylo nutné sepsat ‚Prohlášení na obranu Jestřába‘. Třicet nás to podepsalo jako signatáři a rozeslalo se to do redakcí a divadel. Za pár dní mi telefonovali z Uherského Hradiště, že si to přečetli a celé divadlo to podepsalo také, a jest-

GENEZE VÁNOC

Chcete genezi Vánoc? To znamená, jak a kdy vznikly? Já jsem pedant a tak začnu od nuly. Nejdříve vznikl hvězdný svět, to je kosmogeneze. Pak, za miliardy let, svět ožil: biogeneze. A za moc a moc dlouho přišly květinky a motýlové. A konečně bytosti oduševnělé, žabky, ptáčci, zvířátka: zoogeneze. To už bylo dost veselo na světě a tak mohl přijít pomaloučku polehoučku člověk: antropogeneze. Zvětšoval se mu mozek, rozvíjelo se poznání; to se jmenuje noogeneze, noosféra. Tady končí věda. Ona netuší, že člověk je spolustvořitel, protože je stvořen dle Boží podoby a Bůh dovolil, nebo nařídil, aby vytvářel sám sebe. Proto je člověk bytost nespokojená, náročná, hledající. Tak se ta noosféra nespokojila se svými hranicemi. Hledala za nimi, tušila možnosti (Seneca), a po mnoha dojemných pokusech vyřešit svou situaci přichází Advent Hebrejského zákona a konečně Vánoce: Kristogeneze.

Dnes už pěkně společně hraje a zpívá věda s vírou a člověk se raduje z vánočního daru Kristogeneze, protože ví, že ta nikdy, nikdy neskončí. *Jan Rybář*

li nemám něco společného s Rychlými šípky, že tam hrají komiks Rychlé šípky, a jestli nechci přijet na stou reprízu. Byl jsem tam od té doby celkem devětkrát až do čtyřstěpadesáté reprízy. Teď se chystá pětistá repríza, tak musím cvičit, abych mohl do auta. To bude velký, divadlo se bude třást. Mluví divadla mi každou chvíli telefonuje, jak pokračuju se cvičením, že se na mě už těší. Je tam úžasná parta srdečných lidí.“ Příběhy Rychlých šípů byly zpracovány i jako dětská opera v Brně. „Hrálo to i divadlo Sklep. Když se křtila ulice Jaroslava Foglara na Chodově, tak tam řádili. Měli tam i jeřáb, na kterém přiletěl Jan Tleskač na svém kole a měl v ruce tabulku s názvem ulice Jaroslava Foglara.“

Foglarovy knížky svou touhou po kráse a dobrodružství oslovují už několikátou generaci kluků a holek. Na stránkách jeho knih se člověk setká s krásou, fantazií, citem i pevnými morálními zásadami. Foglarovy příběhy se dodnes umí dotknout duše. Proč to tak je? Na to Hojer odpovídá: „On psal pořád jako kluk, jednoduše a čtivě. Jeho příběhy vám připomenou mládí, v každém je legrace i ponaučení... Chodí mi sem děti, abych jim podepsal knížky, dřív jsem k nim chodil na besedy. Skaut žije a z toho mám radost. Tady u mě se dveře netrhnou... Někdy je tady v tom malém pokojíku i třináct lidí! Nebyla to vždycky jenom růžová zahrada, ten můj život, ale byl nádherný. A vždycky ráno, když se probudím, tak si říkám ‚Zaplát Pán Bůh za to...‘“

„Tak budeme pomalu končit, ne?“, usmívá se 94letý Jindra Hojer, který je v duši stále kluk. A na rozloučenou mi podává levou ruku - od srdce. /M

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 2.12. **1. adventní sbírka na kněžský seminář**
7.15 h. Letohrad Jer 33,14-16 Ž 25
8.45 h. Lukavice 1 Sol 3,12-4,2
10.15 h. Orlice Lk 21,25-28.34-36

sobota 8.12. 18 h. Lukavice
neděle 9.12. **2. adventní**
7.15 h. Letohrad Bar 5,1-9 Ž 126
8.45 h. Mistrovice Flp 1,4-11
10.15 h. Orlice Lk 3,1-6

sobota 15.12. 18 h. Mistrovice
neděle 16.12. **3. adventní**
7.15 h. Letohrad Sof 3,14-18a
8.45 h. Lukavice Iz 12,2-6 Flp 4,4-7 Lk 3,10-18
10.15 h. Orlice - roráty s Familia Cantorum
15.00 h. Letohrad - bohoslužba smíření

sobota 22.12. 18 h. Lukavice
neděle 23.12. **4. adventní**
7.15 h. Letohrad Mich 5,1-4a Ž 80
8.45 h. Mistrovice Žid 10,5-10
10.15 h. Orlice Lk 1,39-45

pondělí *Štědrý den* 16. h. Orlice - „lucerničková úterý 25.12. **Slavnost Narození Páně**
7.15 h. Letohrad Iz 62,11-12 Ž 98
8.45 h. Lukavice Žid 1,1-6 J 1,1-18
10.15 h. Orlice - doprovází sbor Familia Cantorum: „Rybova mše“

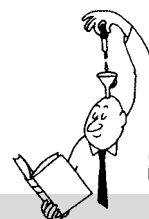
středa 26.12. Svátek sv. Štěpána
7.15 h. Letohrad Sk 6,8-10; 7,54-60
8.45 h. Mistrovice Ž 31
10.15 h. Orlice Mt 10,17-22
15.00h. Letohrad - zpívání dětí u jeslí

sobota 29.12. 18 h. Mistrovice
neděle 30.12. **Svátek Svaté Rodiny**
7.15 h. Letohrad Sir 3, 3-17a Ž 128
8.45 h. Lukavice Kol 3,12-21
10.15 h. Orlice Lk, 41-52

úterý 1.1. 2019 **Slavnost Ježíšovy Matky**
7.15 h. Letohrad Nm 6,22-27 Ž 67
8.45 h. Mistrovice Gal 4,4-7
10.15 h. Orlice Lk 2,16-21

sobota 5.1. 18 h. Lukavice
neděle 6.1. **Slavnost Zjevení Páně**
7.15 h. Letohrad Iz 60,1-6 Ž 72
8.45 h. Mistrovice Ef 3,2-6
10.15 h. Orlice Mt 2,1-12

sobota 12.1. 18 h. Mistrovice
neděle 13.1. **Svátek Ponoření Pána**
7.15 h. Letohrad Iz 42,1-7 Ž 29
8.45 h. Lukavice Sk 10,34-38
10.15 h. Orlice Lk 3,15-16.21-22

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741